

Република Северна Македонија
Министерство за финансии

Сектор за меѓународни и финансиски односи и управување со јавен долг

Годишен извештај за управување со јавниот долг на Република Северна Македонија за 2019 година

јуни, 2020 година

Содржина	
I. Вовед.....	5
II. Макроекономски движења во Република Северна Македонија во 2019 година.....	5
III. Позначајни движења во 2019 година.....	7
III.1 Меѓународно окружување	7
III.2 Кредитен рејтинг на Република Северна Македонија во 2019 година.....	9
III.3 Движење на државниот и на јавниот долг на Република Северна Македонија.....	11
III.4 Сервисирање на државниот и на јавниот долг на Република Северна Македонија	14
III.5 Државни хартии од вредност	14
III.5.1 Континуирани државни хартии од вредност.....	14
III.5.1.1 Примарен пазар на континуирани државни хартии од вредност	14
III.5.1.2 Секундарен пазар на ДХВ.....	16
III.5.2 Структурни државни хартии од вредност	16
III.5.2.1 Издавање осумнаесетта емисија на обврзници за денационализација.....	16
III.5.2.2 Секундарен пазар на обврзници за денационализација.....	16
III.5.3 Еврообврзници	17
III.5.3.1 Секундарен пазар на еврообврзници	17
III.6 Новосклучени заеми во 2019 година.....	17
III.6.1 Новосклучени заеми на централна влада.....	17
III.6.2 Новосклучени заеми на локалната самоуправа	18
III.6.2.1 Краткорочно задолжување во рамки на проект од ИПА компонента - прекугранична соработка.....	18
III.6.3 Издадени гаранции во 2019 година	19
IV. Активности во управувањето со јавниот долг - табели и графикони	20
IV.1 Примарен пазар на ДХВ.....	20
IV.2 Секундарен пазар на ДХВ.....	23
IV.2.1 Секундарен пазар на структурни државни хартии од вредност	23
IV.2.2 Секундарен пазар на континуирани државни хартии од вредност.....	24
V. Карактеристики на портфолиото на јавниот долг	24
V.1 Државен долг	25
V.1.1 Надворешен државен долг	28
V.1.2 Внатрешен државен долг	31
V.2 Гарантиран јавен долг	32

Табели:

Табела 1: Оценки за кредитниот рејтинг на Република Северна Македонија во 2018 и 2019 година	10
Табела 2: Лимити на Политиката за управување со јавен долг и реализација во 2019 година	12
Табела 3: Анализа на состојбите и тековите (stock flow adjustment) за долгот на централната влада.....	13
Табела 4: Нето-емисија на ДХВ и структурни обврзници.....	20
Табела 5: Просечни каматни стапки на ДХВ без девизна клаузула во 2019 година.....	21
Табела 6: Просечни каматни стапки на ДХВ со девизна клаузула во 2019 година	22
Табела 7: Состојба на јавен долг	24
Табела 8: Состојба на државен долг.....	25
Табела 9: Просечно време до достасување – АТМ (во години).....	27
Табела 10: Просечно време на промена на каматна стапка – АТМ (во години)	27
Табела 11: Состојба на надворешен државен долг по кредитори	28
Табела 12: Повлекувања по основ на склучени неповлечени кредити на надворешен државен долг	28
Табела 13: Состојба на внатрешен државен долг	31
Табела 14: Гарантиран јавен долг по должници	33

Графикони:

Графикон 1: Реален раст на БДП (%) и придонес по компоненти (процентни поени)	6
Графикон 2 : Број на вработени и стапка на невработеност	6
Графикон 3: Годишна стапка на раст на просечната нето-плата.....	7
Графикон 4: Движење на просечните месечни каматни стапки Еурибор и Либор во 2019 година	8
Графикон 5: Просечен месечен девизен курс денар/евро и денар/американски долар во 2019 година	9
Графикон 6: Просечен месечен девизен курс американски долар/евро и јапонски јен/евро во 2019 година	9
Графикон 7: Реализиран износ на ДХВ по рочности, во милиони денари	15
Графикон 8: Побарувачка и реализација на аукциите на ДХВ, јануари – декември 2019 година.....	20
Графикон 9: Реализирани ДХВ јануари – декември 2019 година	21
Графикон 10: Сопственичка структура на континуирани ДХВ	22
Графикон 11: Рочна структура на континуирани ДХВ	22
Графикон 12: Приноси до достасување на еврообврзниците што достасуваат во 2020, 2021, 2023 и 2025 година	23
Графикон 13: Обем на тргување со структурни државни обврзници јануари – декември 2019 година, во евра	23
Графикон 14: Принос до достасување на структурните државни обврзници јануари – декември 2019 година	23
Графикон 15: Обем на тргување на секундарниот пазар на континуирани државни хартии од вредност јануари – декември 2019 година.....	24
Графикон 16: Движење на јавниот долг	25
Графикон 17: Движење на државниот долг	25
Графикон 18: Каматна структура на државниот долг.....	26
Графикон 19: Валутна структура на државниот долг	26
Графикон 20: Пазарен/непазарен државен долг, во милиони евра	27
Графикон 21: Отплата на камата и главнина по основ на државен долг, во милиони евра	27
Графикон 22 : Структура на надворешниот државен долг по кредитори.....	29
Графикон 23: Структура на надворешниот државен долг по мултилатерални кредитори.....	29
Графикон 24: Валутна структура на надворешниот државен долг	30
Графикон 25: Каматна структура на надворешниот државен долг	30
Графикон 26: Валутна структура на внатрешниот државен долг	31
Графикон 27: Каматна структура на внатрешниот државен долг	31
Графикон 28: Состојба на гарантиран јавен долг	32
Графикон 29: Гарантиран јавен долг по кредитори.....	32
Графикон 30: Гарантиран јавен долг по должници	33

Листа на кратенки

АД	Акционерско друштво
БДП	Бруто-домашен производ
ДХВ	Државни хартии од вредност
ДО	Државни обврзници
ДЗ	Државни записи
ДК	Девизна клаузула
ДПЛ	Заем за развојни политики за јавни финансии и конкурентност
ЕУ	Европска Унија
ЕСМ	Електрани на Северна Македонија
ЕИБ	Европска инвестициона банка
ЕБОР	Европска банка за обнова и развој
ЖРСМ Транспорт	Железници на Република Северна Македонија Транспорт АД-Скопје
ИФАД	Меѓународен фонд за развој на земјоделството
ИПА	Инструмент за претпристапна помош
ИДА	Меѓународно здружение за развој
ИБРД	Меѓународна банка за обнова и развој
ЈП	Јавно претпријатие
ЈПДП	Јавно претпријатие за државни патишта
ЈП ЖРСМ	Јавното претпријатие за железничка инфраструктура Железници на Република
Инфраструктура	Северна Македонија – Скопје
ЈСП	Јавно сообраќајно претпријатие Скопје
КФВ	Кредитна банка за обнова
МФ	Министерство за финансии
ММФ	Меѓународен монетарен фонд
МЕПСО	Македонски електропреносен систем оператор
НБРСМ	Народна банка на Република Северна Македонија
ПБГ	Гаранција заснована на политики (Policy-Based Guarantee)
п.п.	Процентни поени
РБСМ	Развојна банка на Северна Македонија
РСМ	Република Северна Македонија
СДИ	Странски директни инвестиции
ЦЕБ	Банка на Советот на Европа
RMDEN09	Обврзница за денационализација - 9 емисија
RMDEN10	Обврзница за денационализација - 10 емисија
RMDEN11	Обврзница за денационализација - 11 емисија
RMDEN12	Обврзница за денационализација - 12 емисија
RMDEN13	Обврзница за денационализација - 13 емисија
RMDEN14	Обврзница за денационализација - 14 емисија
RMDEN15	Обврзница за денационализација - 15 емисија
RMDEN16	Обврзница за денационализација - 16 емисија
RMDEN17	Обврзница за денационализација - 17 емисија
RMDEN18	Обврзница за денационализација - 18 емисија

Врз основа на член 27 став 1 од Законот за јавен долг („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2005, 88/2008, 35/11, 139/14 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19), Собранието на Република Северна Македонија се информира со Годишниот извештај за управување со јавниот долг на Република Северна Македонија за 2019 година.

I. Вовед

Годишниот извештај за управувањето со јавниот долг има за цел поблиску и на редовна основа да ги информира Владата и Собранието на Република Северна Македонија и да ја запознае јавноста со карактеристиките на должничкото портфолио на Република Северна Македонија, како и со преземените мерки за негово ефикасно управување во текот на минатата година.

Целите на управувањето со јавниот долг на Република Северна Македонија, според Законот за јавен долг, се следните:

- финансирање на потребите на државата со најнизок можен трошок, на среден и на долг рок, и со одржливо ниво на ризик;
- идентификација, следење и управување со ризиците на кои подлежи портфолиото на јавниот долг и
- развој и одржување ефикасен домашен финансиски пазар.

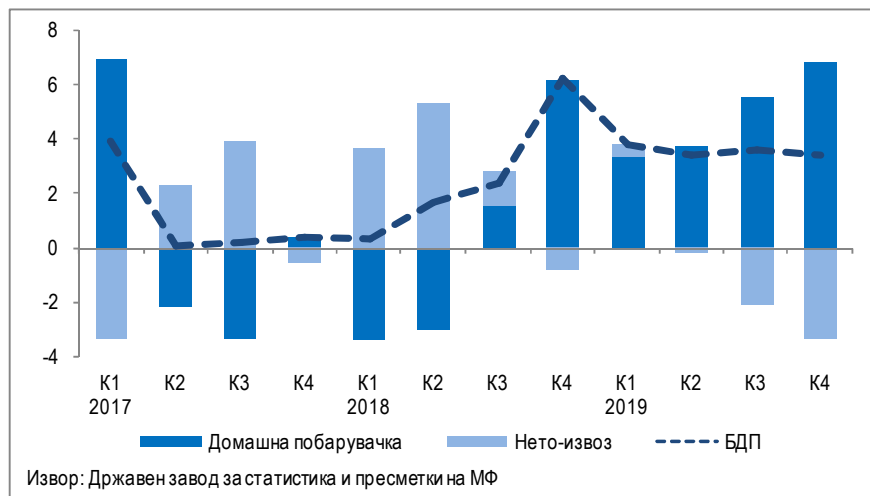
Во Извештајот се содржани дефиниции за државниот и јавниот долг согласно Законот за јавен долг („Службен весник на Република Македонија“, број 62/2005, 88/2008, 35/11, 139/14 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19). Со последните измени на Законот за јавен долг коишто беа донесени во мај 2019 година („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.98/2019), дефиницијата за јавниот долг беше проширена преку вклучување на негарантираниот долг. Согласно важечките прописи, државен долг претставува збир на финансиски обврски создадени со задолжување на Република Северна Македонија, јавните установи основани од Република Северна Македонија и општините, општините во град Скопје и град Скопје. Понатаму, јавен долг претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во град Скопје и град Скопје, како и трговските друштва кои се во целосна или во доминантна сопственост на државата или на општините, општините во град Скопје и град Скопје.

II. Макроекономски движења во Република Северна Македонија во 2019 година

Во 2019 година, економската активност забележа раст од 3,6%, согласно проценетите податоци на Државниот завод за статистика, што претставува интензивирање на растот во однос на 2018 година.

Гледано по дејности, градежништвото забележа реален раст од 5,9%, кој согласно високофреквентните податоци е резултат на извршените градежни работи во сегментот на нискоградба, односно изградба на патишта, како и во делот на високоградба. Индустриската дејност забележа раст од 3,1% на реална основа. Согласно месечните податоци за индустриското производство, во 2019 година поволни движења се забележани кај преработувачката индустрија и снабдувањето со енергија. Во рамки на преработувачката индустрија, позначителен придонес врз растот имаа производството на моторни возила, машини, уреди и електрична опрема, односно дејностите каде што се активни поголемите странски индустриски капацитети, и во кои се создава приближно една четвртина од индустриското производство. Солиден придонес врз растот имаа и производството на текстил, на пијалаци и на фармацевтски производи и препарати. Услужниот сектор забележа реален раст од 2,7%, што во најголем дел се должи на зголемената активност во трговската, транспортната и угостителската дејност, а растот во земјоделството изнесува 3,8% на реална основа.

Графикон 1: Реален раст на БДП (%) и придонес по компоненти (процентни поени)

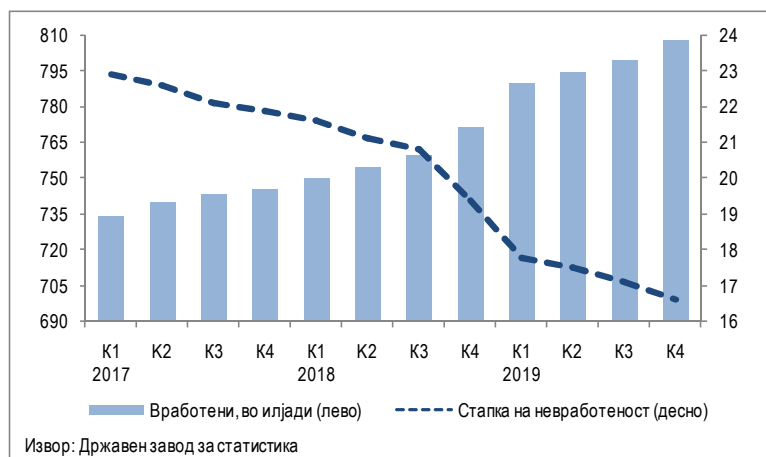
Гледано според расходните компоненти на БДП, економскиот раст во 2019 година е резултат на растот на домашната побарувачка, при раст и на потрошувачката и на бруто-инвестициите, додека нето-извозот имаше негативен придонес врз растот.

Потрошувачката забележа реален раст од 3,7%, со што продолжи значително да ја поддржува економската активност, при состојба на позитивен придонес и од приватната и од јавната потрошувачка. Растот на приватната потрошувачка изнесува 3,5%, што се должи на порастот на расположливиот доход, во услови на поволни движења на пазарот на работна сила и зголемената кредитна поддршка на домаќинствата, додека јавната потрошувачка забележа раст од 4,5%. Бруто-инвестициите се зголемени за 6,6%, во најголем дел како резултат на инвестициите во градежни работи, а во одредена мера и на инвестициите во машини и опрема во услови на раст на увозот на капитални производи.

Извозот на стоки и услуги во 2019 година забележа раст од 8,3% на реална основа, што е главно одраз на извозот на капацитетите во слободните економски зони, односно извозот на машини, транспортни уреди и хемиски производи, поддржан и од солидните остварувања на дел од останатите извозни сегменти. Увозот на стоки и услуги забележа реален раст од 9,0%, придвижен од увозот на интермедијарни и капитални производи, во услови на раст на инвестициите и на извозот.

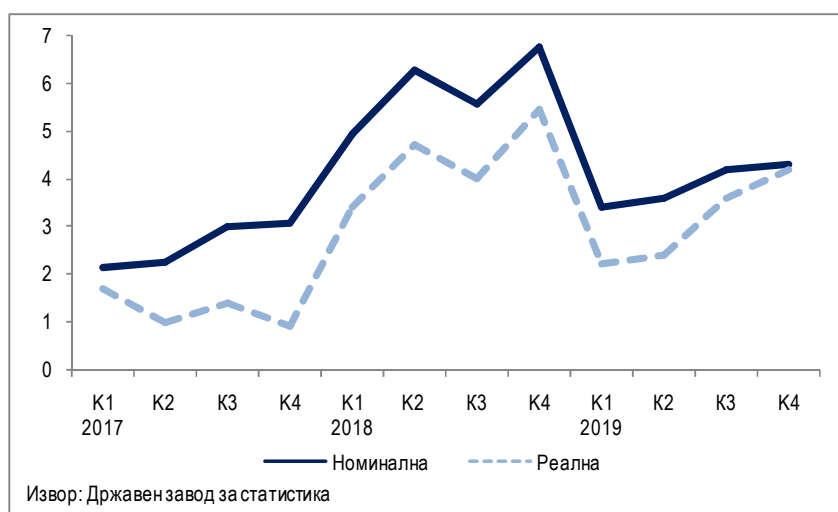
Стапката на инфлација во 2019 година изнесува 0,8%, што претставува забавување на растот во споредба со 2018 година. Растот на потрошувачките цени најмногу се должи на зголемените цени на прехранбените производи од 1,9%, како и на повисоките цени на тутунските производи. Цените на енергенсите забележаа пад, главно како резултат на намалувањето на домашните цени на нафтените деривати.

Графикон 2 : Број на вработени и стапка на невработеност

Позитивните движења на пазарот на труд продолжија со силна динамика и во 2019 година. Според Анкетата на работна сила, просечниот број вработени лица во 2019 година е зголемен за 5,1%, односно за 38,6 илјади лица во однос на 2018 година, при што вработеноста е најмногу зголемена во преработувачката индустрија, односно таа има апсорбирано 18,2% од новосоздадените работни места. Пораст на вработеноста има и во услужните дејности, како што се трговија, транспорт, угостителство итн. Стапката на вработеност достигна 47,9% во четвртиот квартал од 2019 година, што претставува зголемување од 2,0 процентни поена во однос на истиот квартал од 2018 година. Растот на вработеноста е придружен со пад на бројот на невработени, со што стапката на невработеност во четвртиот квартал се намали на 16,6%, односно за 2,8 процентни поени во споредба со истиот квартал од 2018 година, при што пад на стапката на невработеност има кај сите возрасни групи.

Графикон 3: Годишна стапка на раст на просечната нето-плата

Просечната месечна нето-плата во 2019 година е повисока за 3,9% на номинална основа и за 3,1% на реална основа, што се должи на зголемувањето на платите кај повеќе дејности. Така, на номинална основа, платите во преработувачката индустрија се зголемени за 5,3%, во градежниот сектор за 6,3%, во транспортната дејност за 8,6%, во образованието за 4,9%, во здравството и социјалната заштита за 9,4% итн.

Движењата во тековната сметка на билансот на плаќања во 2019 година резултираа со умерен дефицит од 2,8% од БДП. Дефицитот е финансиран од приливот на странски директни инвестиции, којшто во 2019 година изнесува 326 милиони евра, што претставува 2,9% од БДП. На крајот на 2019 година девизните резерви достигнаа 3,3 милијарди евра и обезбедуваат покриеност на увозот на стоки и услуги за 4,6 месеци од претходниот 12-месечен период, што претставува адекватно ниво на резерви за справување со евентуални шокови.

III. Позначајни движења во 2019 година

III.1 Меѓународно окружување

Глобалната економска активност продолжи да забавува и во 2019 година и забележа раст од 2,9%, во споредба со растот од 3,6% претходната година. Забавување на економскиот раст се јавува како кај високоразвиените така и кај земјите во развој и кај брзорастечките економии.

Економиите на високоразвиените земји забележаа раст од 1,7% во 2019 година по растот од 2,2% претходната година. Од нив, забележително е дека економијата на САД забележа значително повисок раст во споредба со оној на земјите во еврозоната (2,3% наспроти 1,2%), што во голема мера се должи на значително забавениот раст на германската економија на 0,6% во 2019 година од 1,5% претходната година.

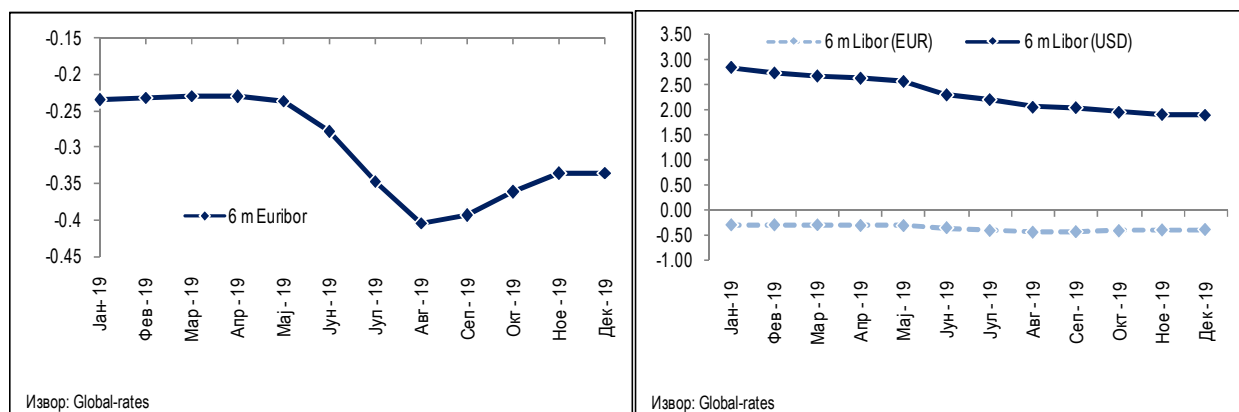
Земјите во развој и брзорастечките економии забележаа вкупен раст од 3,7% во 2019 година, наспроти растот од 4,5% претходната година. Кинеската економија забележа раст од 6,1%, што претставува забавување во однос на растот од 6,7% претходната година.

Во земјите од регионот исто така се јавува тренд на забавување на економскиот раст, што најмногу се огледа во Албанија, чијашто економија порасна за 2,2% во 2019 година наспроти растот од 4,1% во 2018 година. Слични се движењата за економиите на Црна Гора и на Босна и Херцеговина, додека српската економија забележа незначително забавување. Единствено косовската економија бележи повисок раст од 4,0% наспроти оној од 3,9% претходната година.

Во текот на 2019 година, 6-месечниот Еурибор забележа пад на вредноста, наспроти благиот пораст забележан претходната година. Во првиот квартал од 2019 година продолжи благиот пораст на 6-месечниот Еурибор започнат претходната година, по што беше регистриран пад на вредноста заклучно со август. Во последниот квартал од годината се забележува одредено зголемување на 6-месечниот Еурибор, но сепак нивото на оваа каматна стапка на крајот на годината е под нивото регистрирано на почетокот од годината. Имено, просечната вредност на оваа стапка во јануари изнесуваше -0,236%, а во декември се намали на -0,336%. Сличен тренд е забележан и кај меѓубанкарската каматна стапка Либор за евро валута, којашто во јануари изнесуваше -0,296%, а во декември нејзината просечна вредност се намали на -0,387%.

Во текот на 2019 година, 6-месечниот Либор за доларска валута имаше опаѓачки тренд, со просечна вредност од 2,848% во јануари, додека во декември оваа каматна стапка се намали на 1,901%.

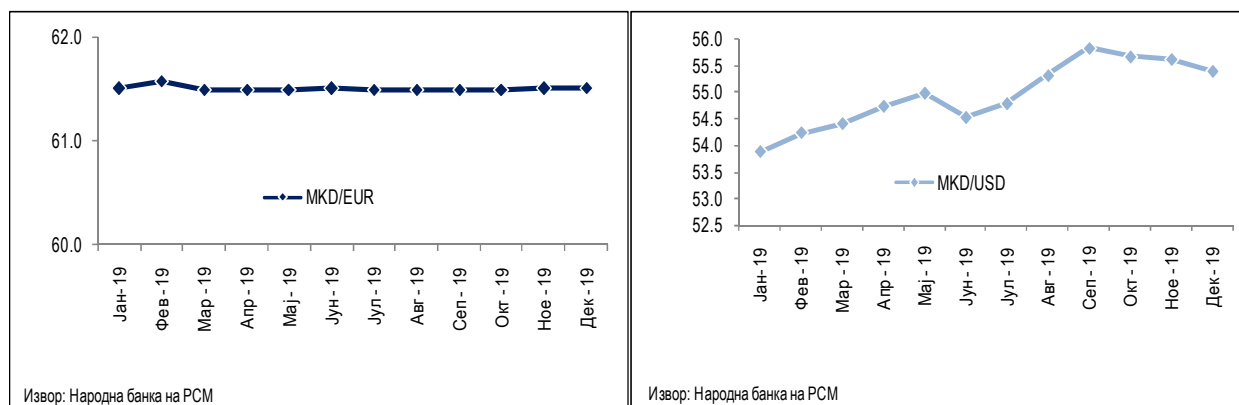
Графикон 4: Движење на просечните месечни каматни стапки Еурибор и Либор во 2019 година

Во текот на 2019 година, девизниот курс на денарот во однос на еврото беше стабилен и се движеше во вредносниот интервал од 61,4904 до 61,5748 денари за едно евро (просечен месечен девизен курс). Од друга страна, вредноста на американскиот долар се зголеми во однос на денарот, така што просечниот девизен курс во јануари изнесуваше 53,8762 денари за еден американски долар, а во декември изнесуваше 55,3956 денари за еден американски долар. Највисоката вредност на американскиот долар во однос на денарот се забележа во септември, кога просечниот девизен курс изнесуваше 55,8289 денари за еден американски долар.

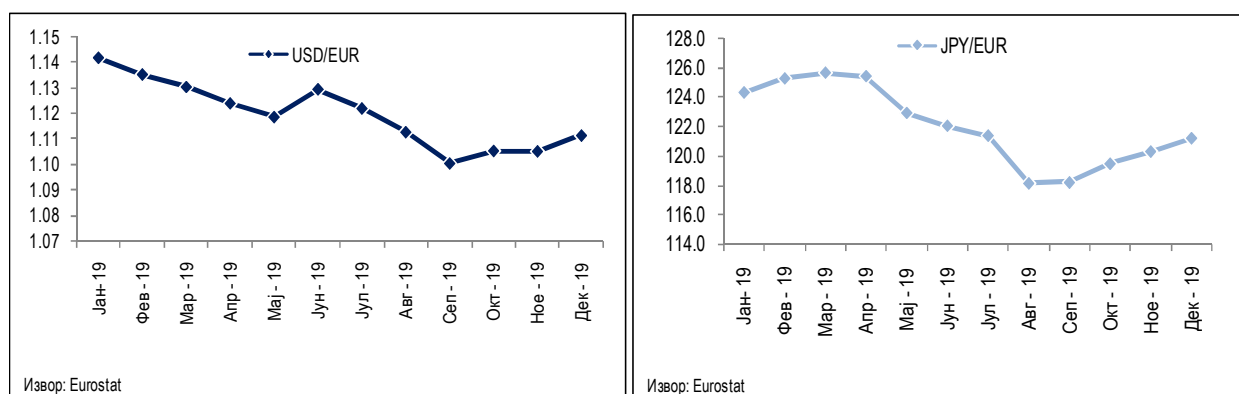

Графикон 5: Просечен месечен девизен курс денар/евро и денар/американски долар во 2019 година

На меѓународниот финансиски пазар, вредноста на американскиот долар во однос на еврото во текот на 2019 година продолжи да апрецира, достигнувајќи ја својата највисока вредност во септември 2019 година од 1,1004 долари за едно евро (месечен просек), по што во последниот квартал се забележа одредено зајакнување на вредноста на еврото. Вредноста на јапонскиот јен во однос на еврото исто така апрецираше, при што во јануари просечниот девизниот курс изнесуваше 124,34 јени за едно евро, а во декември 121,24 јени за едно евро.

Графикон 6: Просечен месечен девизен курс американски долар/евро и јапонски јен/евро во 2019 година

III.2 Кредитен рејтинг на Република Северна Македонија во 2019 година

Агенциите за кредитен рејтинг „Стандард и пурс“ (Standard & Poor's) и „Фич рејтингс“ (Fitch Ratings) во 2019 година двапати извршија редовна полугодишна ревизија на кредитниот рејтинг на Република Северна Македонија, и тоа на 8.3.2019 година и на 6.9.2019 година, односно на 1.2.2019 година и на 1.7.2019 година, респективно.

Агенцијата за кредитен рејтинг „Стандард и пурс“, во последниот извештај објавен на 6.9.2019 година, ја потврди претходно доделената оценка за кредитниот рејтинг на Република Северна Македонија за странска и домашна валута ВВ-, истовремено потврдувајќи го неговиот стабилен изглед.

Според Агенцијата, подобрување на кредитниот рејтинг може да следи со навременото имплементирање на реформите, зајакнувањето на институционалната поставеност и подобрувањето на економските перспективи. Од друга страна, враќањето на политичките тензии или забавувањето на темпото на реформи можат негативно да се одразат врз кредитниот рејтинг.

Агенцијата за кредитен рејтинг „Фич рејтингс“, во својот извештај објавен на 1.2.2019 година, ја потврдува оценката за странска и домашна валута ВВ, со позитивен изглед на кредитниот рејтинг на Северна

Македонија. Додека, пак, во својот извештај објавен на 1.7.2019 година, Агенцијата за кредитен рејтинг „Фич рејтингс“ ја зголеми оценката за странска и домашна валута од ВВ на ВВ+, а изгледот на земјата го промени од позитивен во стабилен.

Агенцијата „Фич рејтингс“ позитивно ги оценува преземените мерки за подобро управување со јавните финансии, особено повисоката буџетска транспарентност и воведувањето фискално правило за општините. Во извештајот се нотира и дека преземените мерки како што се пензиската реформа, подоброто таргетирање на социјалната помош и прогресивното оданочување придонесуваат врз намалување на дефицитот. Во извештајот, „Фич рејтингс“ нотира дека подобрените стандарди на владеење ја поддржуваат имплементацијата на реформите и ја зголемуваат довербата дека земјата нема да се врати на политичката парализа меѓу 2014 и 2017 година. Напредокот во евроатлантските интерграции ја поддржува довербата на инвеститорите и дејствува како сидро за реформи и макроекономска стабилност.

„Фич рејтингс“ наведува дека врз подобрување на рејтингот во иднина може да влијаат: подобрувањето на изгледите за раст на среден рок, намалувањето на јавниот долг во однос на БДП, понатамошното подобрување на стандардите на управување и намалувањето на политичкиот ризик, како и напредувањето во процесот на пристапување во ЕУ. Наспроти ова, врз влошување на кредитниот рејтинг во иднина може да влијаат: несакани политички случувања коишто може да предизвикаат политичка нестабилност, како и фискална недисциплина што може да предизвика зголемен ризик врз одржливоста на јавните финансии.

Стабилниот кредитен рејтинг на Република Северна Македонија е значаен сигнал за странските инвеститори и позитивно влијае врз каматната стапка по која земјата позајмува на меѓународниот пазар на капитал, како и на вкупниот економски и политички имиџ на Република Северна Македонија. Потврдата на кредитниот рејтинг е уште еден силен сигнал кон странските инвеститори дека Република Северна Македонија е земја во која може да имаат доверба и за која може да сметаат дека и во иднина ќе има здрави економски политики.

Оценките за кредитниот рејтинг што Република Северна Македонија ги доби во 2018 и 2019 година од страна на меѓународните агенции за кредитен рејтинг „Стандард и пурс“ и „Фич рејтингс“ се прикажани во табелата во продолжение:

Табела 1: Оценки за кредитниот рејтинг на Република Северна Македонија во 2018 и 2019 година

Агенција за кредитен рејтинг „Стандард и пурс“

	2018 година		2019 година	
	прва оценка	втора оценка	прва оценка	втора оценка
Странска валута	ВВ-/Стабилен	ВВ-/Стабилен	ВВ-/Стабилен	ВВ-/Стабилен
Домашна валута	ВВ-/ Стабилен	ВВ-/ Стабилен	ВВ-/ Стабилен	ВВ-/Стабилен

Извор: Стандард и пурс (Standard & Poor's)

Агенција за кредитен рејтинг „Фич рејтингс“

	2018 година		2019 година	
	прва оценка	втора оценка	прва оценка	втора оценка
Странска валута	ВВ/Позитивен	ВВ/Позитивен	ВВ/Позитивен	ВВ+/Стабилен
Домашна валута	ВВ/Позитивен	ВВ/Позитивен	ВВ/Позитивен	ВВ+/Стабилен

Извор: Фич рејтингс (Fitch Ratings)

III.3 Движење на државниот и на јавниот долг на Република Северна Македонија

Политиката на фискална консолидација што се спроведуваше изминатиот период придонесе кон стабилизација на нивото на долгот на Република Северна Македонија. Државниот долг на Република Северна Македонија на крајот на 2019 година изнесува 4.556,8 милиони евра односно 40,2% во однос на БДП (Табела 8), што претставува намалување од 0,4 п.п. во однос на претходната година. Со ова ниво на државен долг, Република Северна Македонија и понатаму останува умерено задолжена земја со државен долг којшто е понизок од просечното ниво на долг на земјите на ЕУ27, кое на крајот на 2019 година изнесува 77,8%¹.

Јавниот долг на Република Северна Македонија на крајот на 2019 година изнесува 5.540,9 милиони евра, односно 48,9% во однос на БДП (Табела 7), што претставува пораст од 0,2 п.п. во однос на крајот на претходната година. Кон овој пораст придонес имаше и проширувањето на дефиницијата за јавниот долг со законските измени од мај 2019 година, кога се вклучи и негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерски друштва основани од државата или од општините, општините во градот Скопје и градот Скопје. Негарантираниот долг додаде 0,4 п.п. во вкупниот јавен долг на крајот од 2019 година. Надворешниот јавен долг изнесува 3.709,3 милиони евра, додека внатрешниот јавен долг изнесува 1.831,6 милиони евра.

Надворешниот државен долг на крајот на 2019 година изнесува 2.763,5 милиони евра и во однос на 2018 година се зголеми за 68,5 милиони евра, додека внатрешниот државен долг изнесува 1.793,3 милиони евра, што претставува зголемување за 143,9 милиони евра во однос на претходната година.

Од аспект на валутната структура на државниот долг, на крајот на 2019 година доминантно учество има долгот деноминиран во евра којшто учествува со 71,3% во вкупното портфолио и е намален за 1,5 п.п. во однос на 2018 година (Графикон 19). Долгот во домашна валута во истиот период се зголеми за 2,2 п.п., односно од 21,1% во 2018 година на 23,2% на крајот на 2019 година.

Долгот со фиксна каматна стапка во каматната структура на државниот долг се намали за 0,8% п.п. во споредба со 2018 година, и на крајот на 2019 година изнесува 76,2% (Графикон 18). Намалувањето на учеството на долгот со фиксна камата е резултат главно на реализираниот Заем за развојни политики за јавни финансии и конкурентност – ДПЛ заем (Development Policy Loan), којшто претставува заем со променлива каматна стапка. Од друга страна, кај домашниот државен долг со фиксна каматна стапка се забележува пораст заради зголеменото ниво на државни обврзници на домашниот пазар коишто имаат фиксна каматна стапка.

Во однос на реализацијата на лимитите утврдени во Политиката за управување со јавен долг како интегрален дел од Ревидираната фискална стратегија 2019-2021 година, може да се констатира дека јавниот долг е во рамките на утврдените лимити, односно Министерството за финансии управува со јавниот долг на Република Северна Македонија во согласност со овластувањата од Владата на Република Северна Македонија (Табела 2). Имено, во рамките на Ревидираната фискална стратегија 2019-2021 година беше дефинирано максималното ниво на јавниот долг од 60% од БДП на среден и на долг рок, а утврдено беше и максималното ниво на гарантираниот јавен долг од 13% од БДП. На крајот на 2019 година, јавниот и гарантираниот долг се во поставените рамки, при што јавниот долг изнесува 48,9% од БДП, додека гарантираниот долг изнесува 8,3% од БДП. Понатаму, согласно лимитот за валутна структура на државниот долг, евро долгот во портфолиото на долг во странска валута треба да биде застапен со најмалку 85%, а заклучно со 31 декември 2019 година, учеството на евро долгот изнесува 92,9%, што е во согласност со поставениот лимит.

Исто така, и реализацијата на лимитот за каматна стапка е успешна. Имено, со Ревидираната фискална стратегија 2019-2021 година беше утврден лимит за каматна структура на државниот долг според кој долгот со фиксна каматна стапка треба да биде застапен со најмалку 60% во вкупното должничко портфолио, а на крајот на 2019 година долгот со фиксна камата учествува со 76,2% во структурата на државниот долг.

Согласно таргетите за утврдување на оптималното ниво и структурата на портфолиото на јавен долг, со Ревидираната фискална стратегија 2019-2021 година беа дефинирани и краткорочни лимити што се однесуваат само за 2019 година. Така, краткорочниот максимален лимит за нето-задолжување (домашно и странско) по основ на државен долг, во 2019 година беше утврден на 575 милиони евра и истиот беше остварен, односно беше реализирано вкупно нето-задолжување од 212,4 милиони евра во 2019 година. Со

¹ Eurostat (2020), *Eurostat news release euro indicators No. 67/2020*

цел намалување на ризикот од потенцијалните обврски во портфолиото на јавниот долг, со Ревидираната стратегија беше дефиниран годишен максимален износ на нето-задолжување по основ на гарантиран долг на јавните претпријатија од 250 милиони евра за 2019 година. Во 2019 година беше остварено нето-задолжување од 84,5 милиони евра, согласно динамиката на реализација на проектите. Со тоа, нето-задолжувањата во 2019 година по основ на државен долг и гарантиран долг на јавните претпријатија беа во рамки на поставените максимални лимити со Ревидираната фискална стратегија.

Со цел да се заштити портфолиото на долгот на централната влада од ризикот за рефинансирање, дефиниран е лимит според кој минималното ниво на индикаторот „Просечно време на достасување“ во 2019 година треба да биде 3 години. Имајќи предвид дека заклучно со 31 декември 2019 година „Просечното време на достасување“ изнесува 5,36 години, може да се констатира дека овој индикатор е во рамките на утврдениот лимит. Понатаму, лимитот за „Просечно време на промена на каматните стапки“ треба да го заштити портфолиото на долгот на централната влада од ризикот од промена на каматни стапки при што е утврдено минималното ниво на овој индикатор во 2019 година да биде 2 години. На крајот на 2019 година „Просечното време на промена на каматните стапки“ исто така е во рамките на лимитот и изнесува 4,88 години.

Табела 2: Лимити на Политиката за управување со јавен долг и реализација во 2019 година

	Лимити утврдени со Ревидираната фискална стратегија 2019-2021	Реализација на крај на 2019 година
Краткорочни лимити (кои се однесуваат само на 2019)		
Нето-задолжување по основ на државен долг	Максималното нето-задолжување по основ на државен долг во 2019 година да биде до 575 милиони евра	212,4 милиони евра
Нето-задолжување по основ на гарантиран долг	Максималното нето-задолжување по основ на гарантиран долг во 2019 година да биде до 250 милиони евра	84,5 милиони евра
„Просечно време на достасување“ во 2019 година	Минималното ниво на индикаторот „Просечно време на достасување“ во 2019 година да биде 3 години	5,36 години
„Просечно време на промена на каматните стапки“ во 2019 година	Минималниот праг на индикаторот „Просечно време на промена на каматните стапки“ во 2019 година да изнесува 2 години	4,88 години
Среднорочни лимити		
Каматна структура	Во периодот 2019-2021 година, минималниот праг на долгот со фиксна каматна стапка да изнесува 60%	76,2%
Валутна структура	Во периодот 2019-2021 година, минималниот праг на долгот во евра во вкупното портфолио на државен долг во странска валута да изнесува 85%	92,9%
Јавен долг/БДП	Нивото на вкупниот јавен долг на среден и долг рок да не надминува 60% од БДП	48,9%
Гарантиран долг/БДП	Во периодот 2019-2021 година, нивото на гарантираниот јавен долг да не надмине од 13%	8,3%

Извор: Министерство за финансии

Во насока на поголема транспарентност на јавните финансии во рамки на Годишниот извештај за управување со јавниот долг за 2019 година, се презентира табела за прилагодување на состојбите и тековите (stock flow adjustment) преку која се објаснуваат факторите што влијаат врз промената на состојбата на долгот (Табела 3). Од табелата се гледа дека факторите што влијаат врз промената на состојбата на долгот во 2019 година се речиси целосно идентификувани и квантифицирани и, соодветно на тоа, статистичката дискрепанца за 2019 година (којашто се состои од курсни разлики и други статистички дискрепанци) по усогласувањето изнесува незначителни 0,06% од БДП.

Измени и дополнување на Законот за јавен долг во 2019 година

Законот за јавен долг го уредува управувањето со јавниот долг, намените на државниот долг, постапката и начинот на задолжување, постапката на издавање, сервисирање и престанување на државните гаранции, како и информирањето за јавниот долг. Законот ги предвидува надлежностите, мерките и ограничувањата во управувањето на долгот, а воедно осигурува негово следење, управување и навремено сервисирање.

Во мај 2019 година, Собранието на Република Северна Македонија го донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за јавен долг (објавен во Службен весник на РСМ бр. 98/19 од 21.05.2019 година).

Целта на законските измени беше зголемување на транспарентноста, усогласување со меѓународните практики и поголем кредибилитет кај меѓународните институции и инвеститори.

Главните измени на Законот вклучуваат:

- проширување на дефиницијата на јавниот долг,
- изработка на Стратегија за управување со јавен долг,
- утврдување лимит за максимално задолжување на државата во текот на една фискална година,
- подобрување на системот на издавање согласности за задолжување.

Една од главните измени на Законот беше проширувањето на дефиницијата на јавниот долг преку вклучување на негарантираниот долг на јавните претпријатија. Така, согласно последните законски измени, јавниот долг претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во град Скопје и град Скопје, како и трговските друштва кои се во целосна или во доминантна сопственост на државата или на општините, општините во град Скопје и град Скопје. Со проширувањето на опфатот на јавниот долг се постигна поголем увид во нивото на јавниот долг, се зголеми транспарентноста, а истото е во согласност и со препораките на меѓународните институции.

Со законските измени, политиката на управување со јавниот долг се издвојува во посебна Стратегија за управување со јавниот долг, којашто ќе се подготвува за среднорочен период од три години, а ќе ја донесува Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството за финансии најдоцна до 31 мај во тековната година. Пред донесувањето на законските измени, политиката на управување со јавниот долг беше дел од Фискалната стратегија.

Со измените се вовеле и лимит за задолжување кој Министерството за финансии, кога ќе се задолжува во име на Република Северна Македонија, нема да смее да го надмине во текот на една фискална година. Лимитот за задолжување е утврден како максимален износ потребен за финансирање на буџетскиот дефицит и рефинансирање на обврските од државниот долг за тековната и наредните две фискални години. Лимитот е мерлив и транспарентен, а ќе се утврдува врз основа на податоци што ќе бидат усвоени со Буџетот на Република Северна Македонија и во Фискалната стратегија.

Согласно законските измени, ќе се подобри и системот на издавање согласности за задолжување. Министерството за финансии ќе врши кредитна анализа и процена на кредитната способност на носителите на јавен долг при издавање државна гаранција, согласно посебна пропишана методологија за процена. Со ваквиот пристап се прави усогласување со правилата и законодавството на ЕУ при контрола на издавањето државни гаранции.

Табела 3: Анализа на состојбите и тековите (stock flow adjustment) за долгот на централната влада

(во милиони денари)		2019
(1)	Буџетско салдо	13.623
(2)	Почетна состојба на долг	266.310
(3)	Крајна состојба на долг	279.475
(4)=(3)- (2)	Промена на долгот на централна власт (= крајна состојба минус почетна состојба)	13.165
(5)=(4)- (1)	(Иницијална дискрепанца)	-458
	Почетна дискрепанца на паричен тек како % од БДП	-0,07%
(6)	Нето стекнување финансиски средства	-249
	Валуту и депозити	-1.210
	Онлендинг на општини и јавни претпријатија	1.271
	Други финансиски средства	-639
	Бруто издавање структурни обврзници	329
(7)	Издавање и отплата на хартии од вредност над и под номинална вредност	238
(8)=(5)- (6)-(7)	Резидуал (Курсни разлики и други статистички дискрепанци)	-446
	Резидуал (Статистичка дискрепанца) како % од БДП	-0,06%

Извор: Министерство за финансии

III.4 Сервисирање на државниот и на јавниот долг на Република Северна Македонија

Сите обврски по основ на државен и јавен долг коишто достасаа во 2019 година беа редовно и навремено сервисирани од страна на Министерството за финансии, како и од останатите носители на јавниот долг.

За отплата на обврските по основ на јавниот долг за 2019 година, во кој се вклучени државниот долг и долгот на јавните претпријатија, беа потрошени вкупно 520,0 милиони евра, од кои 374,6 милиони евра за отплата на главнината и 145,4 милиони евра за отплата на камата.

III.5 Државни хартии од вредност

III.5.1 Континуирани државни хартии од вредност

III.5.1.1 Примарен пазар на континуирани државни хартии од вредност

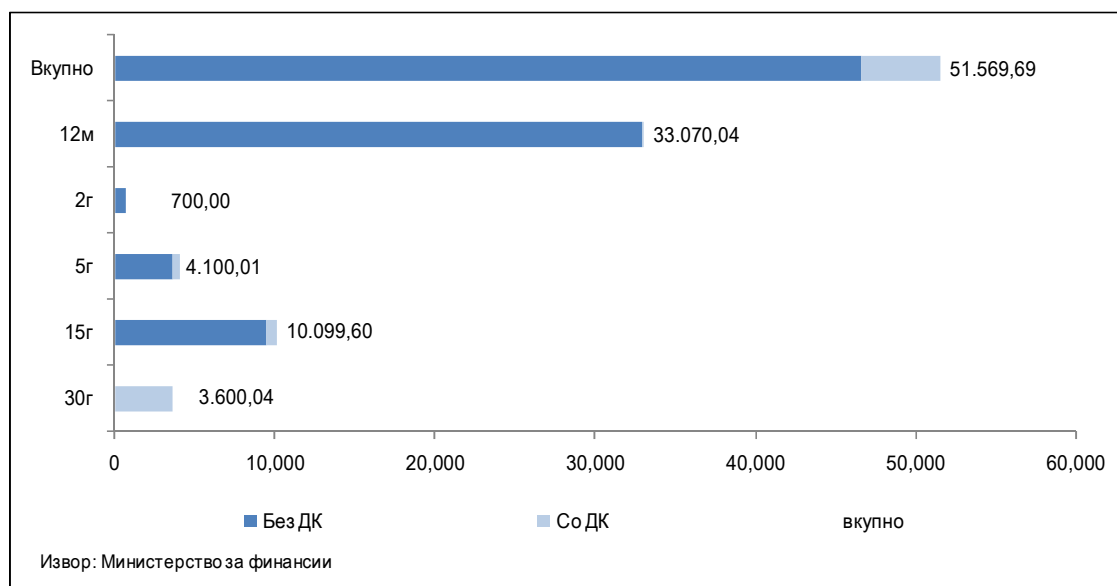
Задолжување преку издавање континуирани ДХВ во 2019 година - Со Одлуката за утврдување на максималниот износ на ново задолжување преку издавање ДХВ во 2019 година, донесена од страна на

Владата на Република Северна Македонија, максималниот износ на задолжување беше утврден во висина од 9.225,00 милиони денари. Во овие рамки, новото (нето) задолжување по основ на издадени ДХВ во 2019 година изнесуваше 9.145,34 милиони денари (Табела 4), а состојбата на вкупно издадените ДХВ заклучно со 31.12.2019 година изнесуваше 106.353,77 милиони денари.

Аукции на ДХВ - Во периодот јануари - декември 2019 година, Министерството за финансии на редовна основа издаваше 12-месечни државни записи со и без девизна клаузула, како и 2, 5, 15 и 30-годишни државни обврзници со и без девизна клаузула. Во овој период се одржаа вкупно четириест аукции на ДХВ, односно деветнаесет аукции на 12-месечни државни записи, една аукција на 2-годишни државни обврзници, пет аукции на 5-годишни државни обврзници, единаесет аукции на 15-годишни државни обврзници и четири аукции на 30-годишни државни обврзници.

Вкупниот износ понуден на аукциите на ДХВ во 2019 година изнесуваше 51.569,57 милиони денари, побарувачката изнесуваше 131.992,24 милиони денари, а вкупната реализација на аукциите во овој период изнесуваше 51.569,69 милиони денари (Графикон 8). Согласно Стратегијата за денаризација што Владата ја донесе во декември 2018 година, преовладува издавањето државни хартии од вредност во денари, коешто во 2019 година изнесуваше 46.599,65 милиони денари, наспроти 4.970,04 милиони денари издадени во државни хартии од вредност индексирани со евро клаузула. На Графиконот 7 е прикажана алокацијата на вкупниот износ на издадени ДХВ по рочности:

Графикон 7: Реализиран износ на ДХВ по рочности, во милиони денари

Движење на каматните стапки на аукциите на ДХВ – При спроведувањето на аукциите на ДХВ во текот на 2019 година се применуваше тендер со износи. Карактеристично за каматните стапки во 2019 година е нивното значително намалување како резултат на високата побарувачка (2-3 пати повисока од понудата). Побарувачката, пак, се должи на исправните политики и довербата на инвеститорите во македонската економија. Ако пред една година Министерството за финансии издаваше ДХВ по каматни стапки во распон од 0,90% со рок на достасување од 12 месеци до 4,50% за инструменти од 30 години, на крајот на 2019 година истите тие инструменти се издаваат по каматни стапки во распон од 0,60% за рок на достасување од 12 месеци до 4,10% за рок на достасување од 30 години. Просечните каматни стапки во 2019 година постигнати на аукциите на државни хартии од вредност без и со девизна клаузула се прикажани во Табела 5 и Табела 6.

Рочна структура на недостасани ДХВ - Во 2019 година, портфолиото на континуирани ДХВ го сочинуваа 6-месечни државни записи, 12-месечни ДЗ, 2-годишни ДО, 3-годишни ДО, 5-годишни ДО, 10-годишни ДО, 15-годишни ДО и 30-годишни ДО. Заклучно со 31.12.2019 година, процентуалното учество на долгорочните хартии од вредност во рочната структура на државните хартии од вредност изнесуваше 68,91%, додека учеството на краткорочните хартии од вредност изнесуваше 31,09%. Додека, пак, споредено

со 31.12.2018 година, соодносот меѓу долгорочните и краткорочните хартии од вредност изнесуваше 66,41% наспроти 33,59%, соодветно, што значи дека во однос на 2019 година долгорочните хартии од вредност бележат раст во рочната структура од 2,49 п.п.. Зголеменото издавање долгорочни хартии од вредност го намалува ризикот од рефинансирање на долгот. Рочната структура на недостасани ДХВ за 2018 и 2019 година е прикажана на Графиконот 11.

Сопственичка структура на недостасани ДХВ – Сопственоста на портфолиото на недостасаните државни хартии од вредност е дистрибуирана помеѓу комерцијалните банки во Република Северна Македонија, пензиските фондови, осигурителните компании, штедилниците, физички лица и правни лица, како и други институционални инвеститори од земјата и од странство. Заклучно со 31.12.2019 година, процентуалното учество на банките во сопственичката структурата на државните хартии од вредност изнесуваше 32,57%, додека учеството на останатите пазарни субјекти изнесуваше 67,43%. Споредено со 31.12.2018 година, кога соодносот меѓу банките и останатите пазарни субјекти изнесуваше 36,10% наспроти 63,90% соодветно, учеството на банките бележи намалување за 3,53 п.п. во однос на учеството на останатите субјекти, што е соодветно зголемено за истиот сооднос. Сопственичката структура на недостасани ДХВ за 2018 и 2019 година е прикажана на Графикон 10.

III.5.1.2 Секундарен пазар на ДХВ

Во текот на 2019 година, со континуираните државни хартии од вредност се тргуваше на пазарите преку шалтер и Македонската берза за хартии од вредност АД Скопје. Во текот на годината, се реализираа вкупно четириесет и четири трансакции со ДХВ, од кои една трансакција со ДЗ и четириесет и три трансакции со ДО, прикажани на Графикон 15. Вкупниот номинален износ на тргување изнесуваше 2.168,35 милиони денари. Споредено со тргувањето во 2018 година, може да се констатира дека во 2019 година вкупниот номинален износ на тргување беше поголем за 789,62 милиона денари.

III.5.2 Структурни државни хартии од вредност

III.5.2.1 Издавање осумнаесетта емисија на обврзници за денационализација

Врз основа на Законот за издавање обврзници на Република Северна Македонија за денационализација („Службен весник на РМ“ бр. 37/02, 89/08, 161/09, 6/12, 104/13, 33/15 и 161/17), на 17.6.2019 година беше издадена осумнаесетта емисија на обврзници за денационализација во износ од 6,5 милиони евра.

Условите под кои е издадена оваа емисија на обврзници се идентични како и за првите седумнаесет емисии, односно рок на достасување 10 години со фиксна годишна каматна стапка од 2%. Првата рата за исплата на главнина и каматата на оваа емисија достасува на 1.6.2020 година.

Со оваа емисија на обврзници за денационализација се опфатени сите правосилни решенија за денационализација од 1.1.2018 година до 31.12.2018 година, со кои како надоместок се даваат обврзници.

III.5.2.2 Секундарен пазар на обврзници за денационализација

Вкупниот обем на тргување со обврзници за денационализација реализиран на Македонската берза АД Скопје во 2019 година изнесуваше 348,32 милиона денари, што претставува намалување за 203,43 милиони денари во однос на 2018 година кога изнесуваше 551,74 милиона денари. Вкупниот обем на тргување и приносите до достасување на обврзниците за денационализација се прикажани на графиконите 13 и 14. Карактеристично е тоа што по издавањето на новата емисија на обврзници за денационализација истата бележи голем обем на тргување во однос на останатите структурни обврзници, што може да се забележи и на Графикон 13.

III.5.3 Еврообврзници

III.5.3.1 Секундарен пазар на еврообврзници

Во текот на 2019 година, на меѓународниот пазар на капитал се тргуваше со еврообврзниците издадени од Република Северна Македонија кои достасуваат во 2020, 2021, 2023 и 2025 година. Заклучно со декември 2019 година, приносот до достасување на еврообврзниците што достасуваат во 2020, 2021, 2023 и 2025 година изнесуваше 0,12%, 0,62%, 1,17% и 1,49%, респективно, и е прикажан на Графикон 12.

III.6 Новосклучени заеми во 2019 година

III.6.1 Новосклучени заеми на централна влада

На 6.6.2019 година се потпиша Договор за заем со Светска банка за финансирање на Проектот за олеснување на трговијата и транспортот во Западен Балкан.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 26.200.000 евра;
- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за фиксен распон;
- рок на отплата: 12 години, со вклучен грејс период од четири години;
- начин на отплата: семестрално;
- други трошоци: еднократна провизија во износ од 0,25% од износот на заемот и провизија од 0,25% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

На 18.10.2019 година се потпиша Договор за заем со Светска банка за развојни политики за јавни финансии и конкурентност.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 125.000.000 евра;
- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за фиксен распон;
- рок на отплата: 12 години, со вклучен грејс период од четири години;
- начин на отплата: семестрално;
- други трошоци: еднократна провизија во износ од 0,25% од износот на заемот и провизија од 0,25% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

На 19.12.2019 година се потпиша Договор за заем со КфВ банка за финансирање на Програмата за наводнување на Република Северна Македонија.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 80.000.000 евра;
- каматна стапка: ќе се утврдува одделно за секоја транша од заемот при нејзино повлекување. При повлекување на секоја наредна транша се пресметува пондерирана просечна каматна стапка и истата ќе се применува на повлечениот износ од заемот;
- рок на отплата: 15 години, со вклучен грејс период од пет години;
- начин на отплата: семестрално;
- други трошоци: еднократна провизија во износ од 0,75% од износот на заемот и провизија од 0,10% од неповлечениот дел од заемот од шестиот до дваесет и четвртиот месец од датумот на склучување на Договорот за заем, а за останатиот период до целосно повлекување на средствата од заемот провизија од 0,25% од неповлечениот дел од заемот на полугодишно ниво.

На 19.12.2019 година се потпиша Договор за заем со КфВ банка за финансирање на Проектот за енергетски ефикасна рехабилитација на студентските домови во Република Северна Македонија.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 20.000.000 евра;

- каматна стапка: ќе се утврдува одделно за секоја транша од заемот при нејзино повлекување. При повлекување на секоја наредна транша се пресметува пондерирана просечна каматна стапка и истата ќе се применува на повлечениот износ од заемот;

- рок на отплата: 15 години, со вклучен грејс период од пет години;

- начин на отплата: семестрално;

- други трошоци: еднократна провизија во износ од 1% од износот на заемот и провизија од 0,25% од неповлечениот дел од заемот на полугодишно ниво.

На 20.12.2019 година се потпиша Договор за заем со Европската банка за обнова и развој за финансирање на проектот Пречистителна станица за отпадни води во Скопје.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 58.000.000 евра;

- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за маргина од 1%;

- рок на отплата: 18 години, со вклучен грејс период од четири години;

- начин на отплата: семестрално;

- други трошоци: еднократна провизија во износ од 1% од износот на заемот и провизија од 0,5% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

На 20.12.2019 година се потпиша Финансиски договор со Европската инвестициона банка за финансирање на проектот Пречистителна станица за отпадни води во Скопје.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 68.000.000 евра;

- каматна стапка: ќе се одредува за секоја транша од заемот одделно, на денот на доставувањето на барањето за повлекување на средствата од заемот од страна на Министерството за финансии, во зависност од тоа која каматна стапка е поповолна за Република Северна Македонија (фиксна или варијабилна).

- рок на отплата: рокот на отплата на секоја транша од заемот може да изнесува од најмалку четири години до најмногу дваесет и пет години од датумот на повлекување на траншата, со вклучен грејс период кој може да биде меѓу 60 дена и седум години од датумот на повлекување на траншата. Рокот за отплата на заемот ќе се одреди за секоја транша одделно, на денот на доставувањето на барањето за повлекување на средствата од заемот од страна на Министерството за финансии. Траншата може да се отплати и еднократно на ден кој е меѓу три и петнаесет години од денот на повлекувањето на траншата.

- други трошоци: еднократна провизија за евалуација во висина од 40.000 евра.

На 23.12.2019 година се потпиша Договор за заем со Светска банка за финансирање на Проектот за поврзување локални патишта.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 70.000.000 евра;

- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за фиксен распон;

- рок на отплата: 15 години, со вклучен грејс период од пет години;

- начин на отплата: семестрално;

- други трошоци: еднократна провизија во износ од 0,25% од износот на заемот и провизија од 0,25% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

III.6.2 Новосклучени заеми на локалната самоуправа

III.6.2.1 Краткорочно задолжување во рамки на проект од ИПА компонента - прекугранична соработка

На 25.12.2019 година општина Пробиштип и Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје потпишаа Договор за задолжување со краткорочен кредит во висина од 16.150.000,00 денари за финансирање проект од ИПА компонента - прекугранична соработка, со цел реализација на капиталниот проект „Примена на системи плаќаш колку што создаваш отпад и самостојни единици за компостирање биоотпад или скратено БИООТПАД“.

Условите под кои беше потпишан овој заем се следните:

- износ: 16.150.000,00 денари;
- каматна стапка: фиксна каматна стапка која изнесува 5,75% на годишно ниво;
- рок на отплата: една година со вклучен грејс период од шест месеци;
- начин на отплата: квартално.

III.6.3 Издадени гаранции во 2019 година

На 28.1.2019 година се потпишаа Договорот за заем и Договорот за гаранција со Европската банка за обнова и развој, за финансирање на набавката на нови автобуси за град Скопје.

- износ: 10.000.000 евра;
- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за маргина од 1%;
- рок на отплата: 10 години, со вклучен грејс период од три години;
- начин на отплата: семестрално;
- други трошоци: еднакратна провизија во износ од 1% од износот на заемот и провизија од 0,5% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

На 20.9.2019 година се потпишаа Договорот за заем и Договорот за гаранција со Европската банка за обнова и развој, за финансирање на Проектот за изградба и инсталација на електронски систем за наплата на патарини долж Коридорот VIII и автопатот Миладиновци – Штип.

- износ: 13.000.000 евра;
- каматна стапка: шестмесечен ЕУРИБОР зголемен за маргина од 1%;
- рок на отплата: 15 години и шест месеци, со вклучен грејс период од четири години;
- начин на отплата: семестрално;
- други трошоци: еднакратна провизија во износ од 1% од износот на заемот и провизија од 0,5% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

На 12.12.2019 година се потпишаа Договорот за заем и Гарантното писмо со Експорт - импорт банка на Кина, за дополнително финансирање на Проектот за изградба на автопат - делница Кичево - Охрид.

- износ: 179.694.572,51 УСД;
- каматна стапка: фиксна каматна стапка од 2%;
- рок на отплата: 20 години, со вклучен грејс период од пет години;
- начин на отплата: семестрално;
- други трошоци: еднакратна провизија во износ од 0,25% од износот на заемот и провизија од 0,25% од неповлечениот дел од заемот на годишно ниво.

IV. Активности во управувањето со јавниот долг - табели и графикони

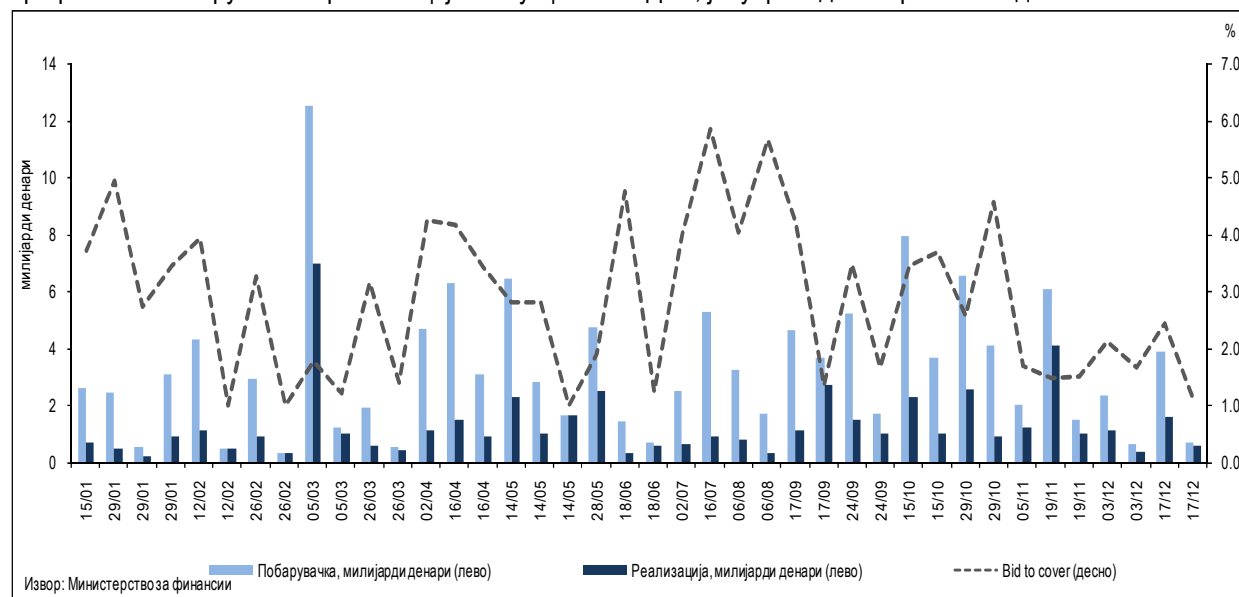
IV.1 Примарен пазар на ДХВ

Табела 4: Нето-емисија на ДХВ и структурни обврзници

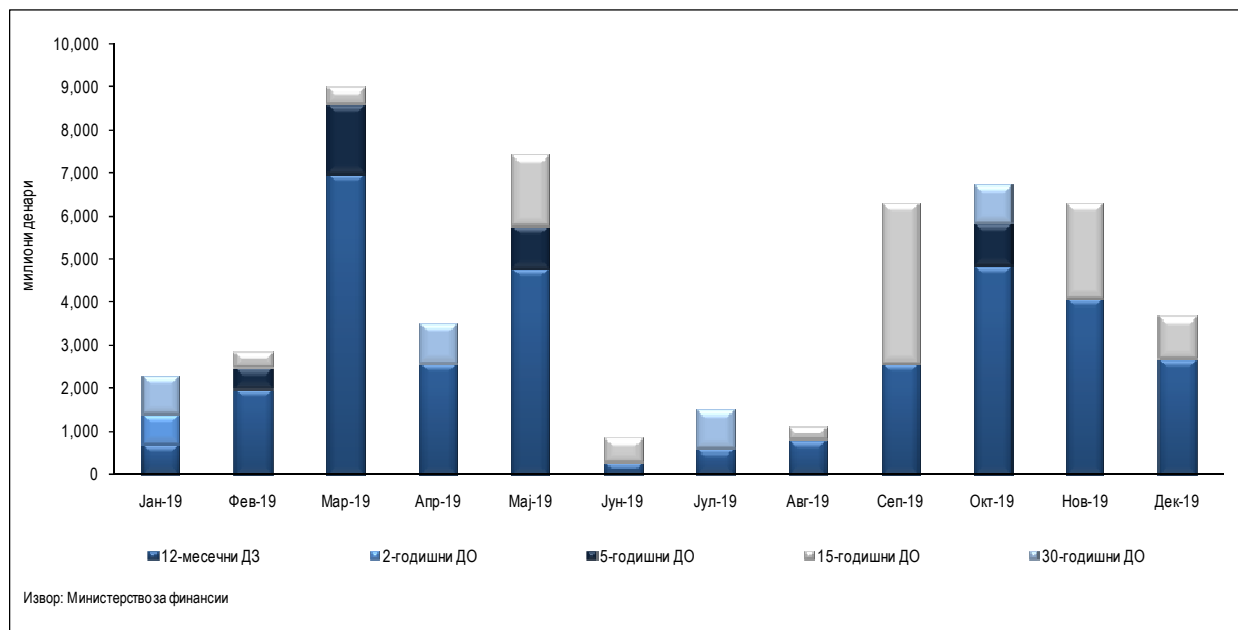
(во милиони денари)	K1-2019	K2-2019	K3-2019	K4-2019	Вкупно 2019
I Нето-издадени државни хартии од вредност	520,16	3.160,86	4.356,82	1.107,50	9.145,34
6-месечни државни записи	0,00	-249,52	0,00	0,00	-249,52
12-месечни државни записи	-264,95	1.270,04	-254,98	-79,38	670,73
2-годишни државни обврзници	-1.988,01	-960,31	-288,22	-1.626,17	-4.862,71
5-годишни државни обврзници	1.132,94	11,25	0,00	-1.256,99	-112,80
15-годишни државни обврзници	740,18	2.189,39	4.000,01	3.170,02	10.099,60
30-годишни државни обврзници	900,00	900,01	900,01	900,02	3.600,04
II денационализација	0,00	399,75	0,00	0,00	399,75
I+II Вкупно	520,16	3.560,61	4.356,82	1.107,50	9.545,09

Извор: Министерство за финансии

Графикон 8: Побарувачка и реализација на аукциите на ДХВ, јануари – декември 2019 година

Графикон 9: Реализирани ДХВ јануари – декември 2019 година

Табела 5: Просечни каматни стапки на ДХВ без девизна клаузула во 2019 година

Датум на аукции	12-месечни ДЗ	2-годишни ДО	3-годишни ДО	5-годишни ДО	10-годишни ДО	15-годишни ДО
Јануари	0,80%	1,10%				
Февруари	0,80%					3,20%
Март	0,80%			1,70%		3,20%
Април	0,80%					
Мај	0,80%					3,20%
Јуни	0,80%					3,20%
Јули	0,80%					
Август	0,70%					
Септември	0,70%					3,10%
Октомври	0,60%			1,50%		
Ноември	0,60%					3,00%
Декември	0,60%					3,00%

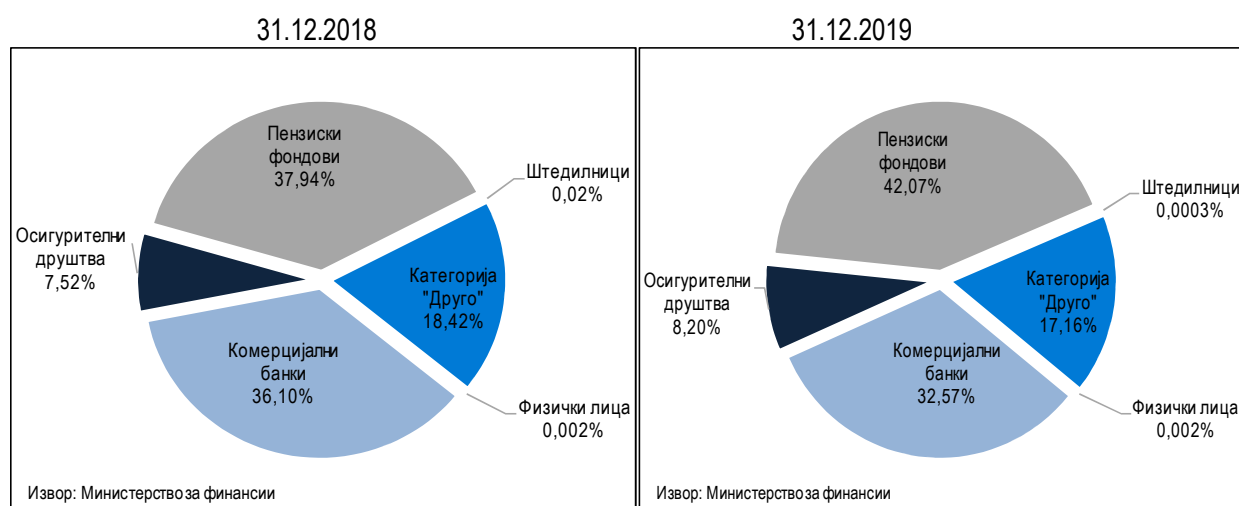
Извор: Министерство за финансии

Табела 6: Просечни каматни стапки на ДХВ со девизна клаузула во 2019 година

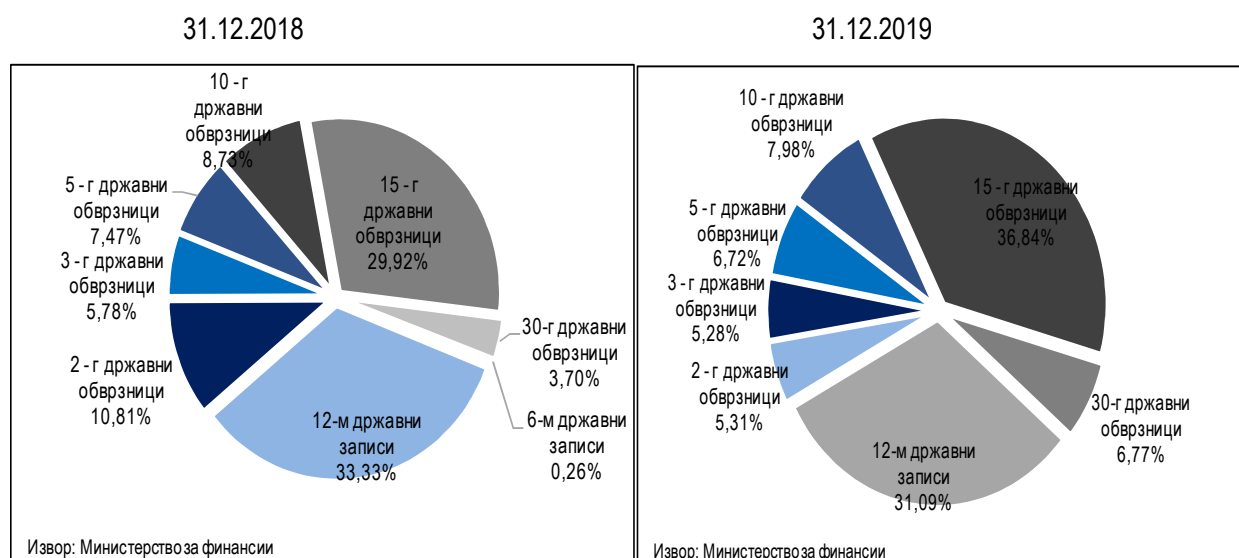
Датум на аукции	6-месечни ДЗ	12-месечни ДЗ	2-годишни ДО	5-годишни ДО	15-годишни ДО	30-годишни ДО
Јануари		0,50%				4,30%
Февруари				1,30%		
Март						
Април						4,30%
Мај						
Јуни						
Јули						4,30%
Август					2,55%	
Септември						
Октомври						4.10%
Ноември						
Декември					2,45%	

Извор: Министерство за финансии

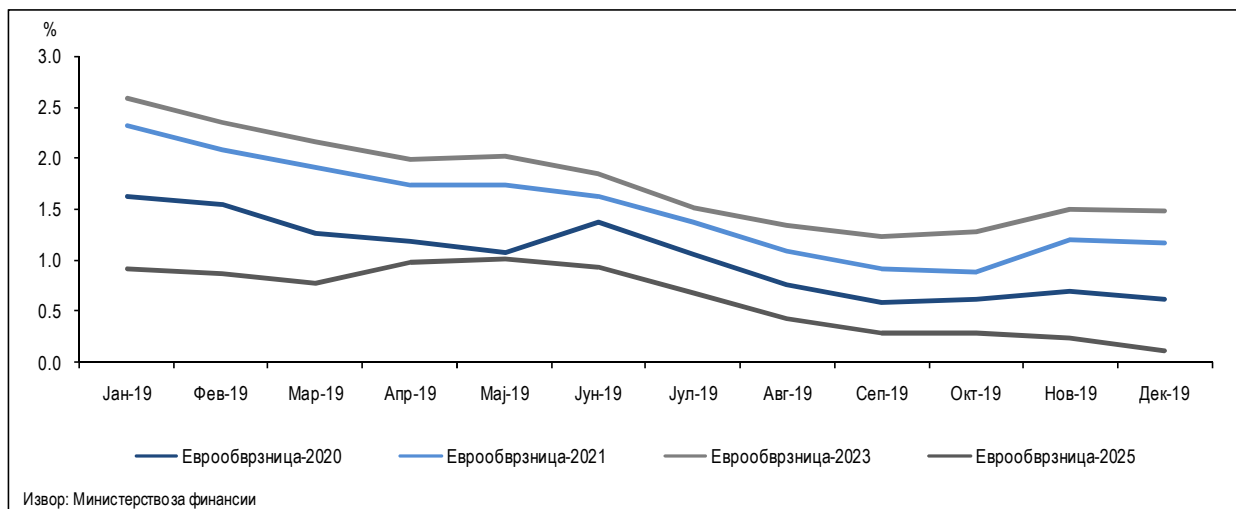
Графикон 10: Сопственичка структура на континуирани ДХВ

Графикон 11: Рочна структура на континуирани ДХВ

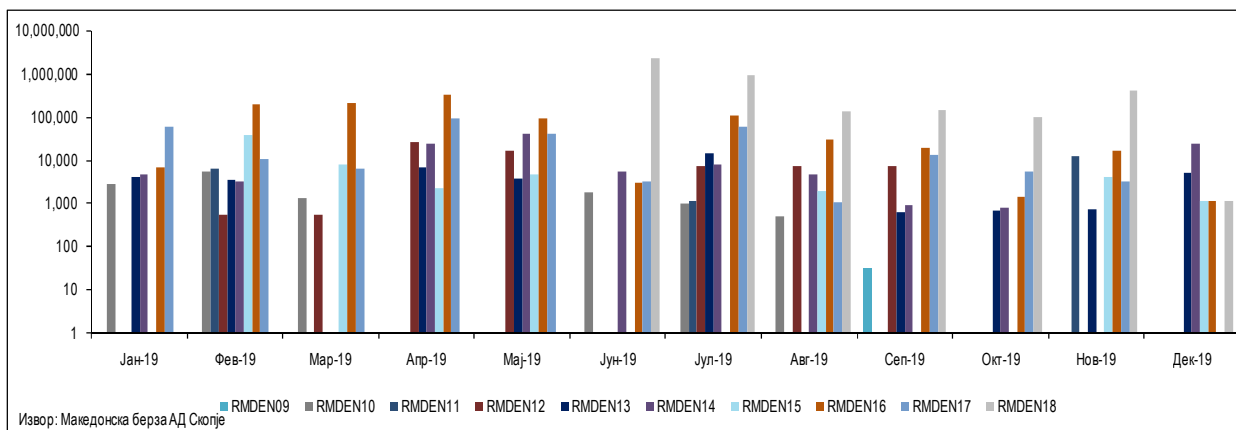
Графикон 12: Приноси до достасување на еврообврзниците што достасуваат во 2020, 2021, 2023 и 2025 година

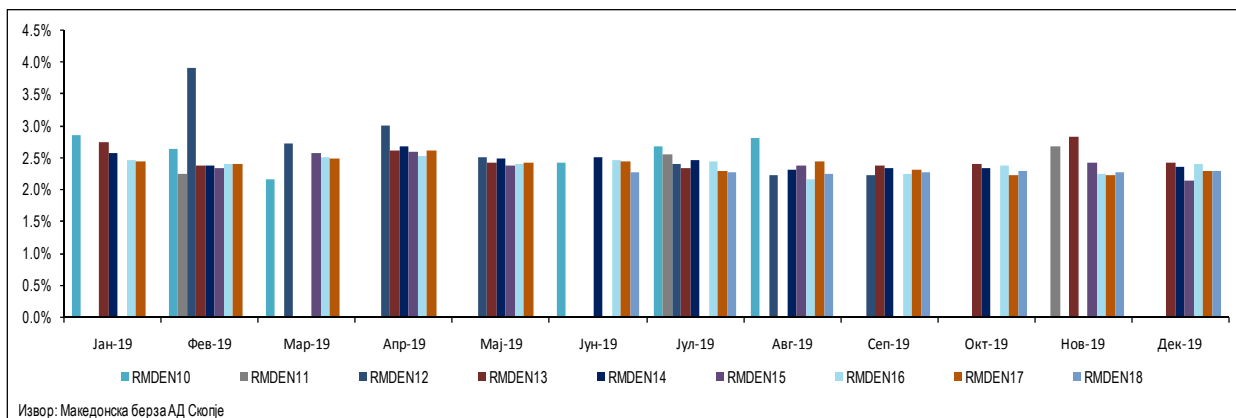
IV.2 Секундарен пазар на ДХВ

IV.2.1 Секундарен пазар на структурни државни хартии од вредност

Графикон 13: Обем на тргување со структурни државни обврзници јануари – декември 2019 година, во евра

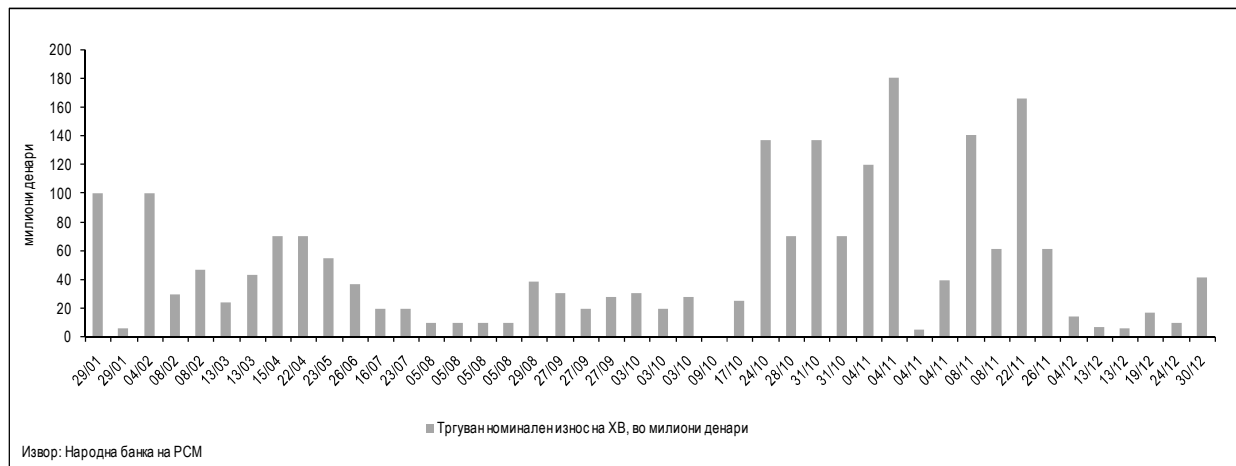

Графикон 14: Принос до достасување на структурните државни обврзници јануари – декември 2019 година

IV.2.2 Секундарен пазар на континуирани државни хартии од вредност

Графикон 15: Обем на тргување на секундарниот пазар на континуирани државни хартии од вредност јануари – декември 2019 година

V. Карактеристики на портфолиото на јавниот долг

Табела 7: Состојба на јавен долг

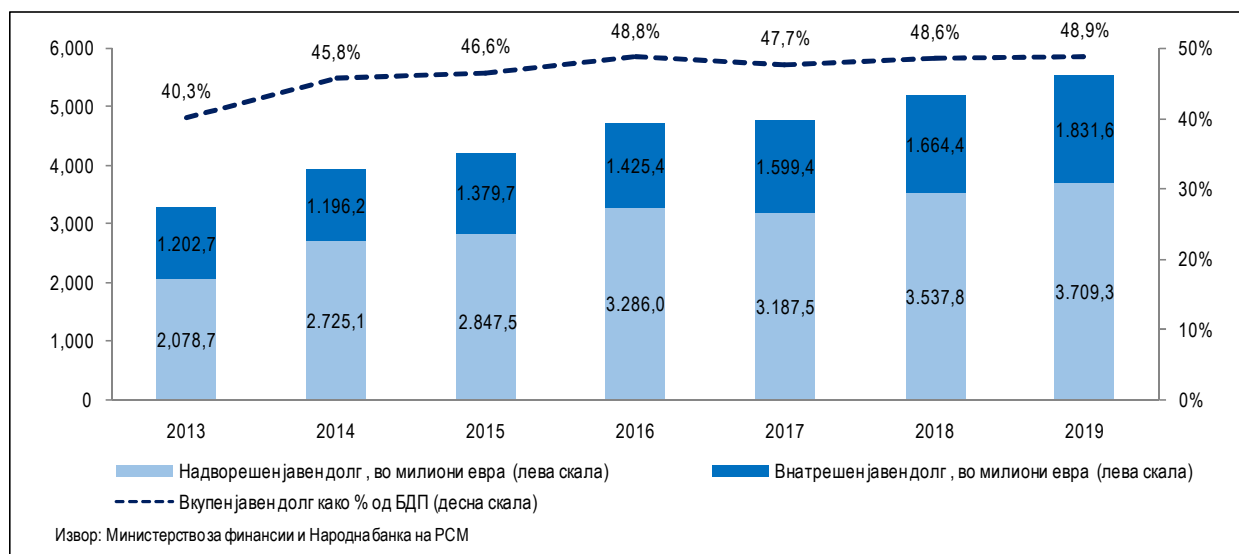
(во милиони евра)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Државен долг	2.771,6	3.262,5	3.453,3	3.851,5	3.958,5	4.344,4	4.556,8
Гарантиран јавен долг	509,8	658,9	774,0	859,9	828,4	857,7	942,2
Негарантиран јавен долг	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	41,9
Вкупен јавен долг*	3.281,4	3.921,3	4.227,2	4.771,4	4.786,9	5.202,2	5.540,9
Надворешен јавен долг	2.078,7	2.725,1	2.847,5	3.286,0	3.187,5	3.537,8	3.709,3
Внатрешен јавен долг	1.202,7	1.196,2	1.379,7	1.425,4	1.599,4	1.664,4	1.831,6
Вкупен јавен долг како % од БДП	40,3%	45,8%	46,6%	48,8%	47,7%	48,6%	48,9%

*) Заклучно 2018, вкупниот јавен долг е збир од државниот и гарантираниот долг. Во 2019 година (од К2), јавниот долг го вклучува и негарантираниот долг на ЈП и АД основани од државата или од општините.

Извор: Министерство за финансии и Народна банка на РСМ

Графикон 16: Движење на јавниот долг

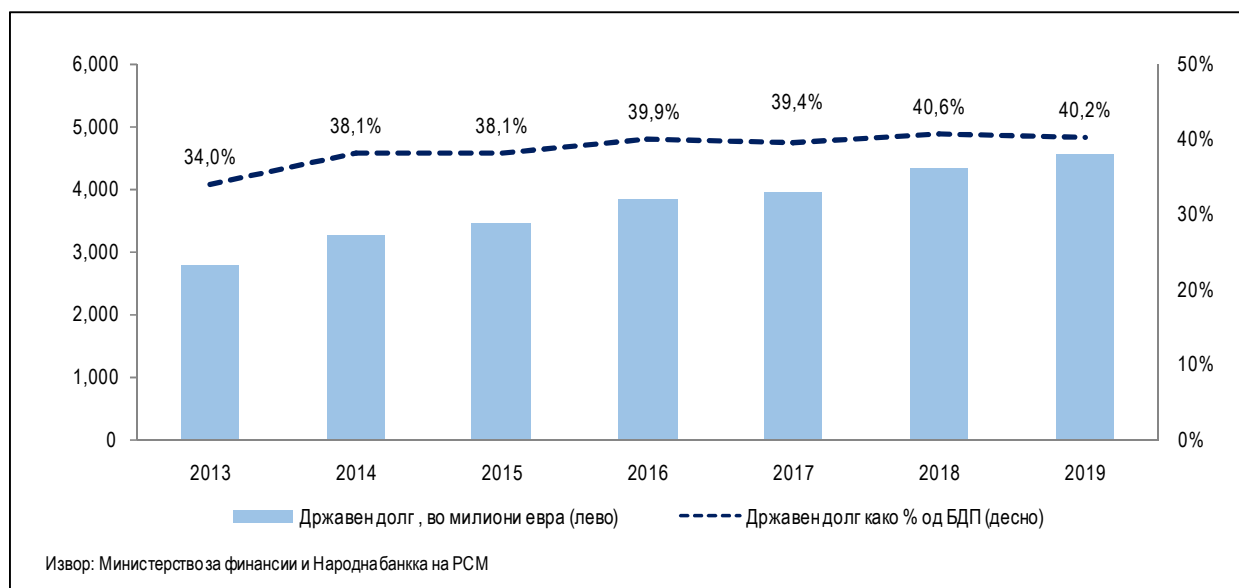
V.1 Државен долг

Табела 8: Состојба на државен долг

(во милиони евра)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
НАДВОРЕШЕН ДРЖАВЕН ДОЛГ	1.597,5	2.092,2	2.096,7	2.446,6	2.376,8	2.695,0	2.763,5
Долг на централна влада	1.591,9	2.086,9	2.091,5	2.442,0	2.373,1	2.692,2	2.761,4
Долг на општините	5,6	5,3	5,2	4,6	3,7	2,9	2,2
ДОМАШЕН ДРЖАВЕН ДОЛГ	1.174,1	1.170,3	1.356,6	1.404,9	1.581,7	1.649,4	1.793,3
Долг на централна влада	1.165,1	1.159,5	1.344,1	1.393,7	1.571,2	1.638,4	1.784,0
Долг на општините	9,0	10,8	12,5	11,2	10,5	11,0	9,3
ДРЖАВЕН ДОЛГ	2.771,6	3.262,5	3.453,3	3.851,5	3.958,5	4.344,4	4.556,8
Државен долг како % од БДП	34,0%	38,1%	38,1%	39,9%	39,4%	40,6%	40,2%

Извор: Министерство за финансии и НБРСМ

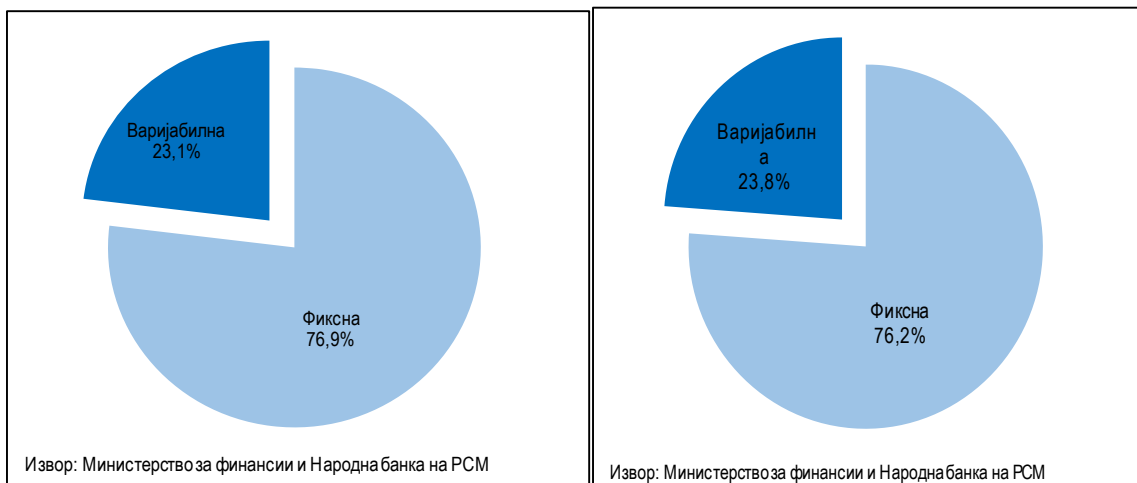
Графикон 17: Движење на државниот долг

Графикон 18: Каматна структура на државниот долг

31.12.2018

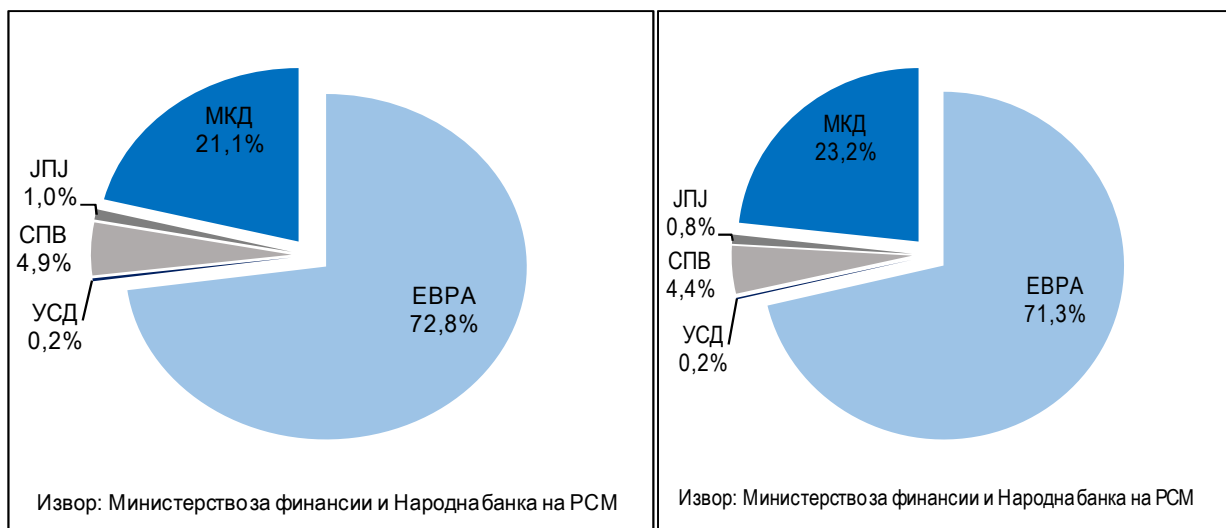
31.12.2019

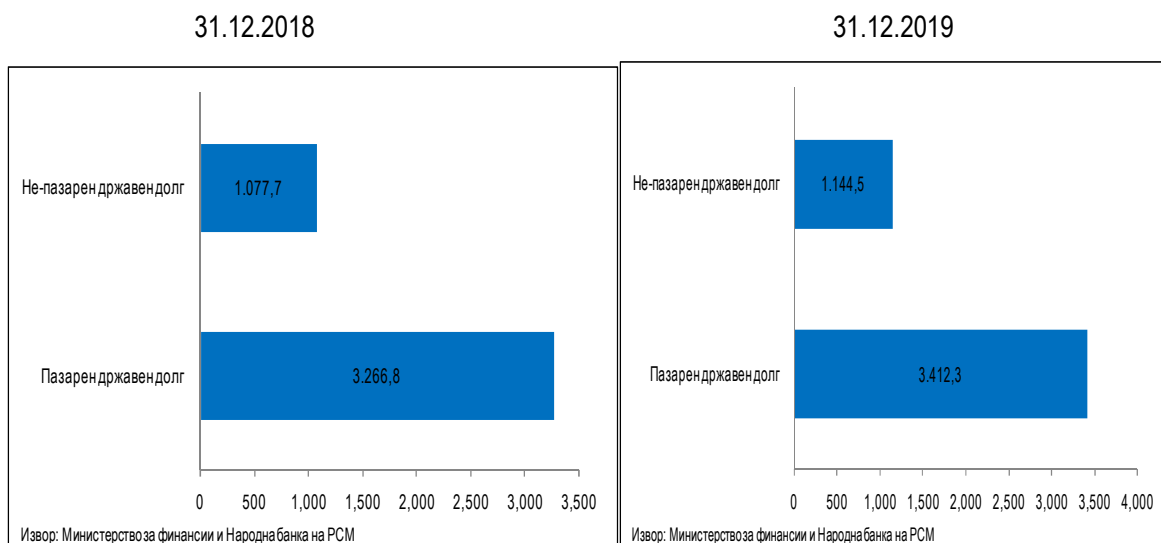
Графикон 19: Валутна структура на државниот долг

31.12.2018

31.12.2019

Графикон 20: Пазарен/непазарен државен долг, во милиони евра

Табела 9: Просечно време до достасување – ATM (во години)

	2019
Внатрешен долг	7,51
Надворешен долг	3,97
Вкупен државен долг	5,36

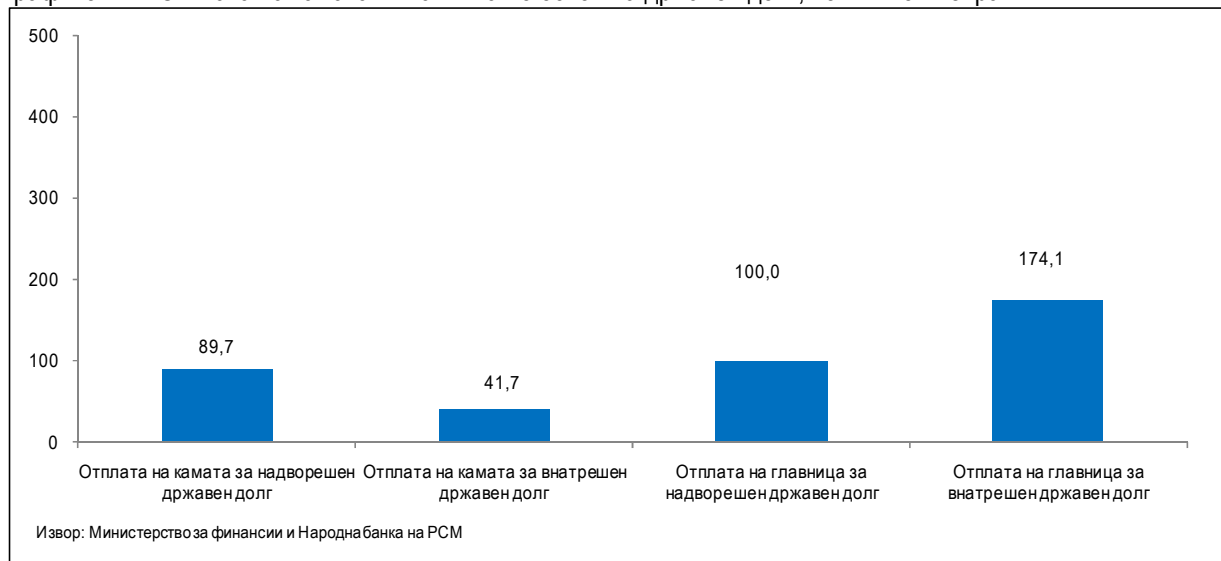
Извор: Министерство за финансии

Табела 10: Просечно време на промена на каматна стапка – ATR (во години)

	2019
Внатрешен долг	7,45
Надворешен долг	3,21
Вкупен државен долг	4,88

Извор: Министерство за финансии

Графикон 21: Отплата на камата и главнина по основ на државен долг, во милиони евра

V.1.1 Надворешен државен долг

Табела 11: Состојба на надворешен државен долг по кредитори

(во милиони евра)	31-12-13	31-12-14	31-12-15	31-12-16	31-12-17	31-12-18	31-12-19
Надворешен државен долг	1.597,5	2.092,2	2.096,8	2.446,6	2.376,8	2.695,0	2.763,5
Официјални кредитори	981,1	983,2	858,4	863,2	838,9	819,0	914,6
Мултилатерални кредитори	883,1	888,7	764,8	773,8	761,6	745,9	846,1
ИБРД	216,3	251,3	246,0	237,5	228,5	215,2	328,4
ИДА	242,3	249,3	253,8	240,8	213,4	203,8	192,6
ИФАД	10,8	11,1	11,3	10,8	9,7	9,4	9,1
ЦЕБ	49,1	53,0	64,1	71,0	88,6	89,1	96,0
ЕБОР	27,5	67,1	64,6	80,2	100,2	94,8	91,5
ЕИБ	73,7	76,6	101,4	119,7	115,5	133,5	128,4
ЕУ	43,6	33,6	23,6	13,6	5,6	0,0	0,0
ММФ	219,7	146,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Билатерални кредитори	98,0	94,5	93,6	89,4	77,4	73,2	68,5
Приватни кредитори	616,5	1.109,0	1.238,4	1.583,4	1.537,8	1.876,0	1.848,9
Еврообврзница	150,0	650,0	770,0	1.220,0	1.220,0	1.628,3	1.628,3
Останати приватни кредитори	466,5	459,0	468,4	363,4	317,8	247,6	220,6

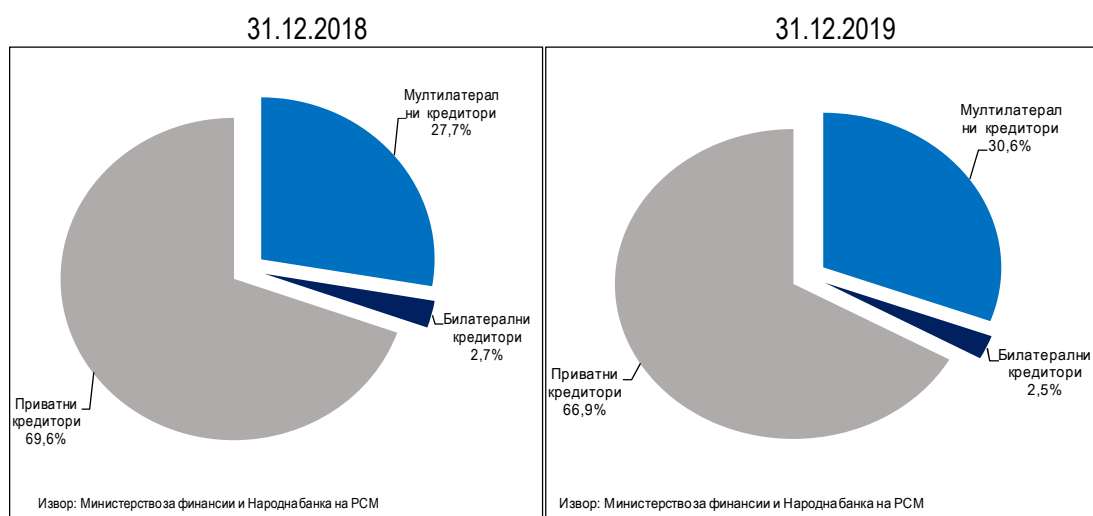
Извор: Министерство за финансии и Народна банка на РСМ

Табела 12: Повлекувања по основ на склучени неповлечени кредити на надворешен државен долг

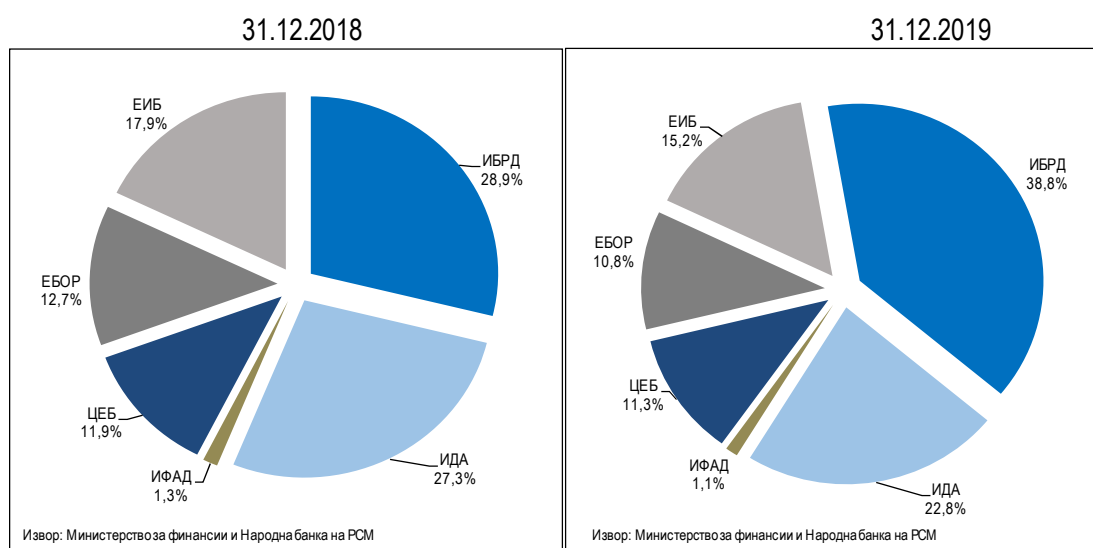
(во милиони евра)	Повлечени средства јан-дек 2019
Повлекувања по основ на кредити на надворешен државен долг	162,9
Долг на централна влада (консолидиран)	162,9
Официјални кредитори	162,9
Мултилатерални кредитори	160,4
ИБРД	138,9
ЦЕДБ	11,5
ЕБРД	10,0
Билатерални кредитори	2,5
Приватни кредитори	0,0
Долг на општини	0,0

Извор: Министерство за финансии и Народна банка на РСМ

Графикон 22 : Структура на надворешниот државен долг по кредитори

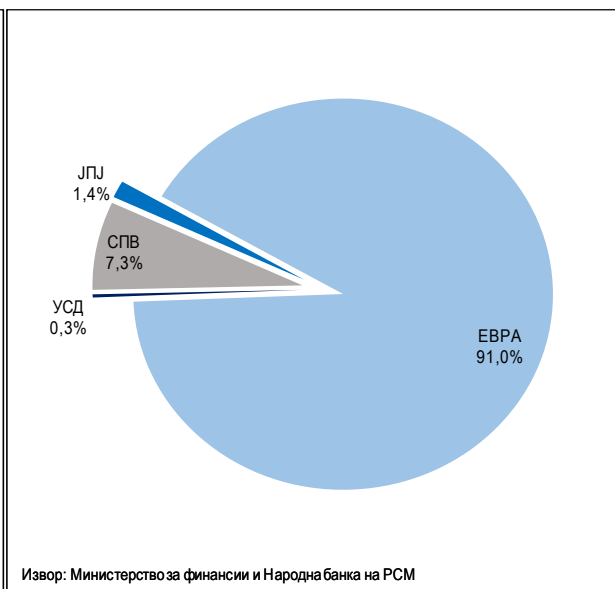
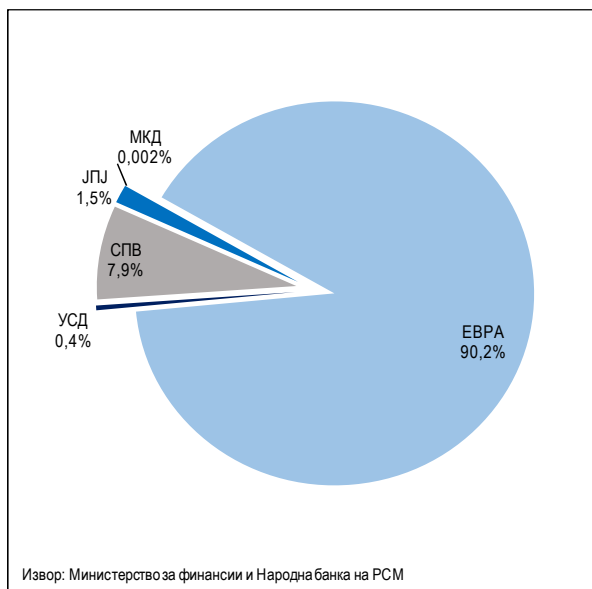
Графикон 23: Структура на надворешниот државен долг по мултилатерални кредитори

Графикон 24: Валутна структура на надворешниот државен долг

31.12.2018

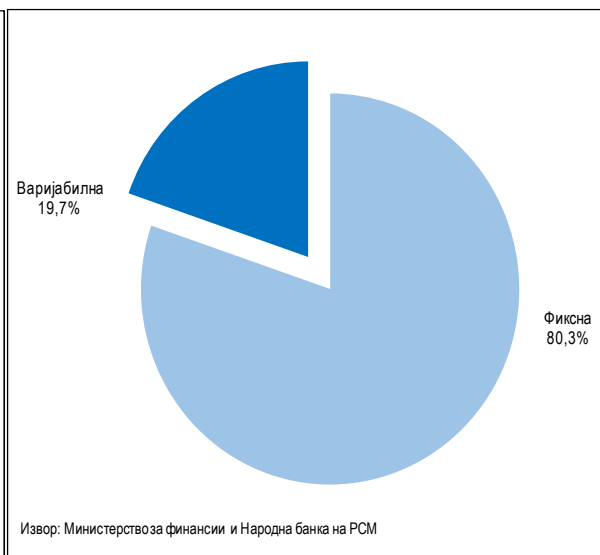
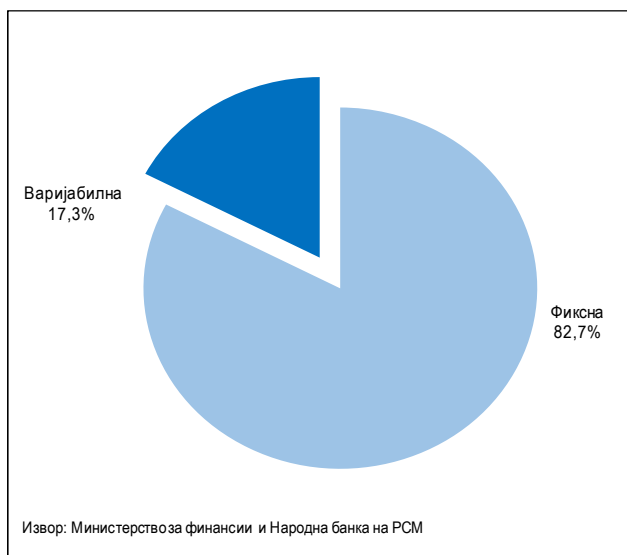
31.12.2019

Графикон 25: Каматна структура на надворешниот државен долг

31.12.2018

31.12.2019

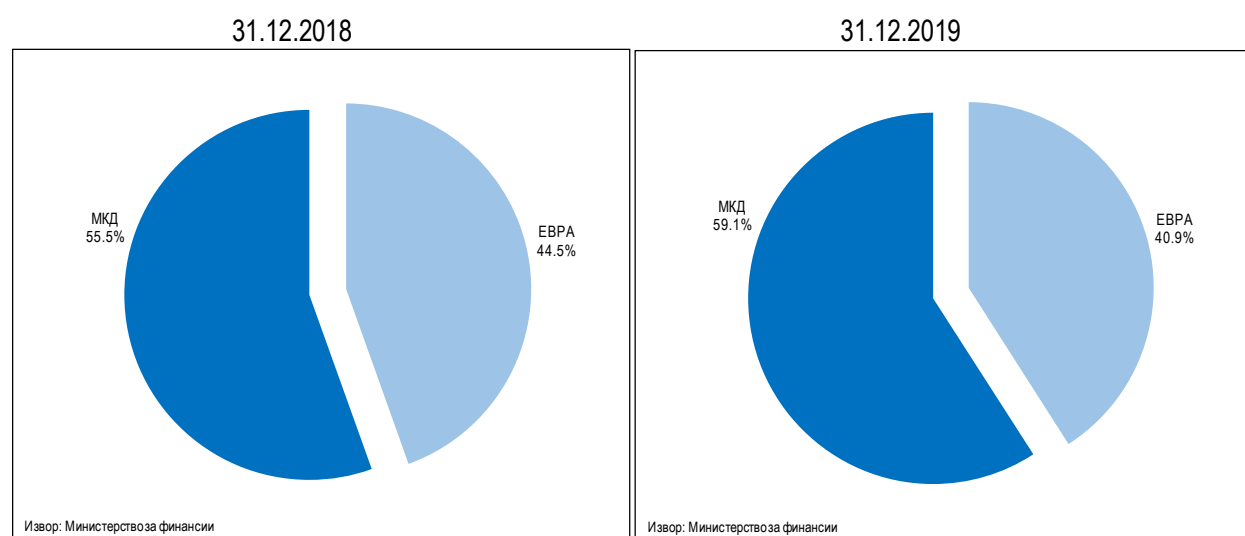
V.1.2 Внатрешен државен долг

Табела 13: Состојба на внатрешен државен долг

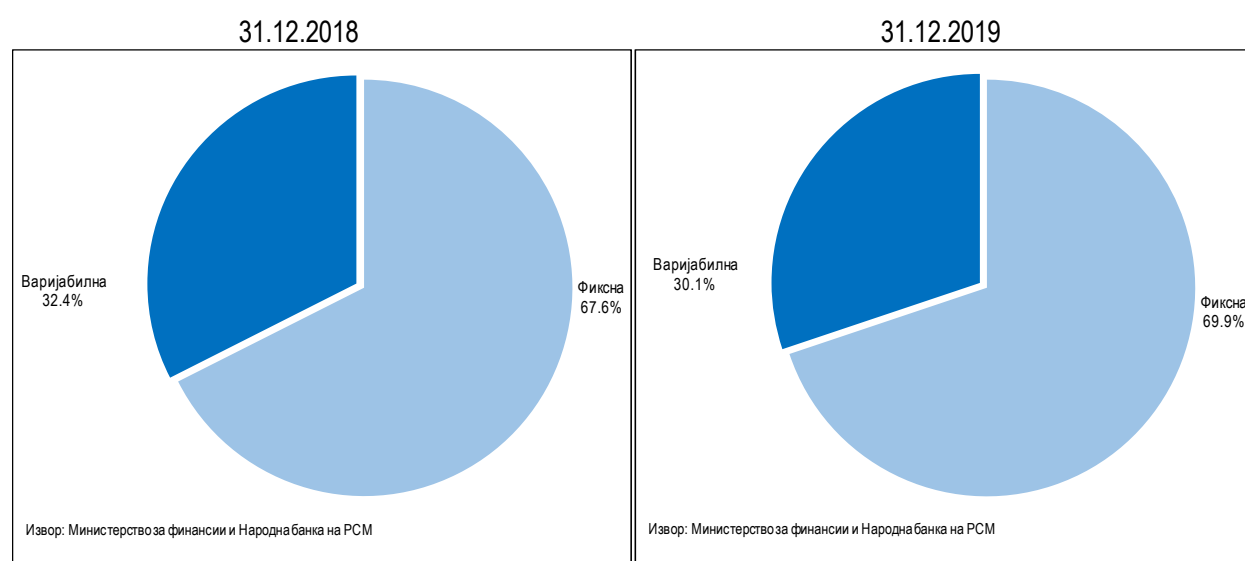
(во милиони евра)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Внатрешен државен долг	1.174,1	1.170,3	1.356,6	1.404,9	1.581,7	1.649,4	1.793,3
Долг на централна влада (консолидиран)	1.165,1	1.159,5	1.344,1	1.393,7	1.571,2	1.638,4	1.784,0
Структурни обрзници	103,2	83,3	72,3	70,2	65,5	57,7	54,3
Обрзница за селективни кредити	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9
Обрзница за приватизација на Стопанска банка	10,7	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Обрзница за денационализација	75,6	64,4	55,4	53,3	48,6	40,8	37,4
Континуирани државни хартии од вредност	1.061,9	1.076,1	1.271,8	1.323,5	1.505,7	1.580,8	1.729,7
Општини	9,0	10,8	12,5	11,2	10,5	11,0	9,3

Извор: Министерство за финансии

Графикон 26: Валутна структура на внатрешниот државен долг

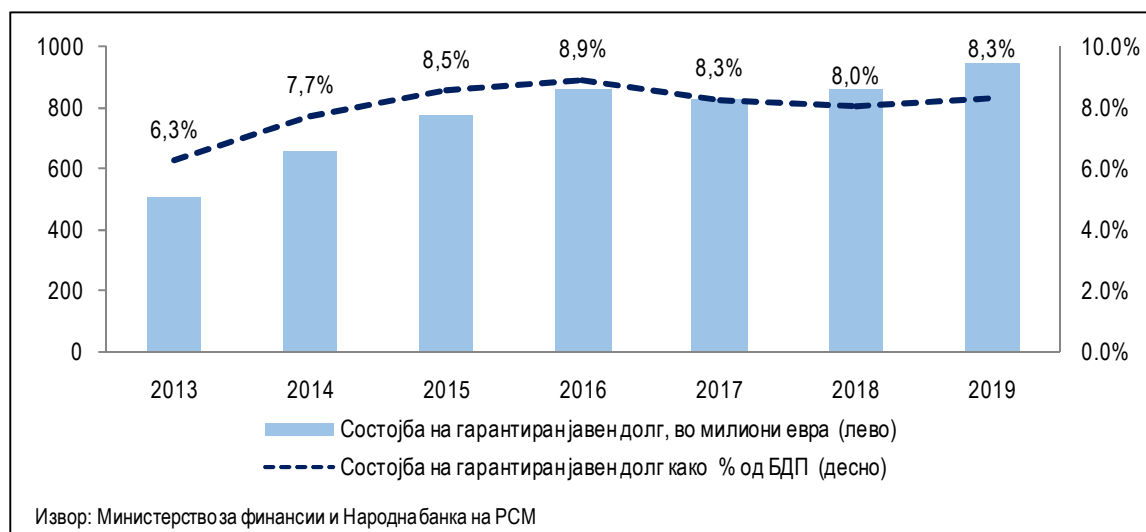

Графикон 27: Каматна структура на внатрешниот државен долг

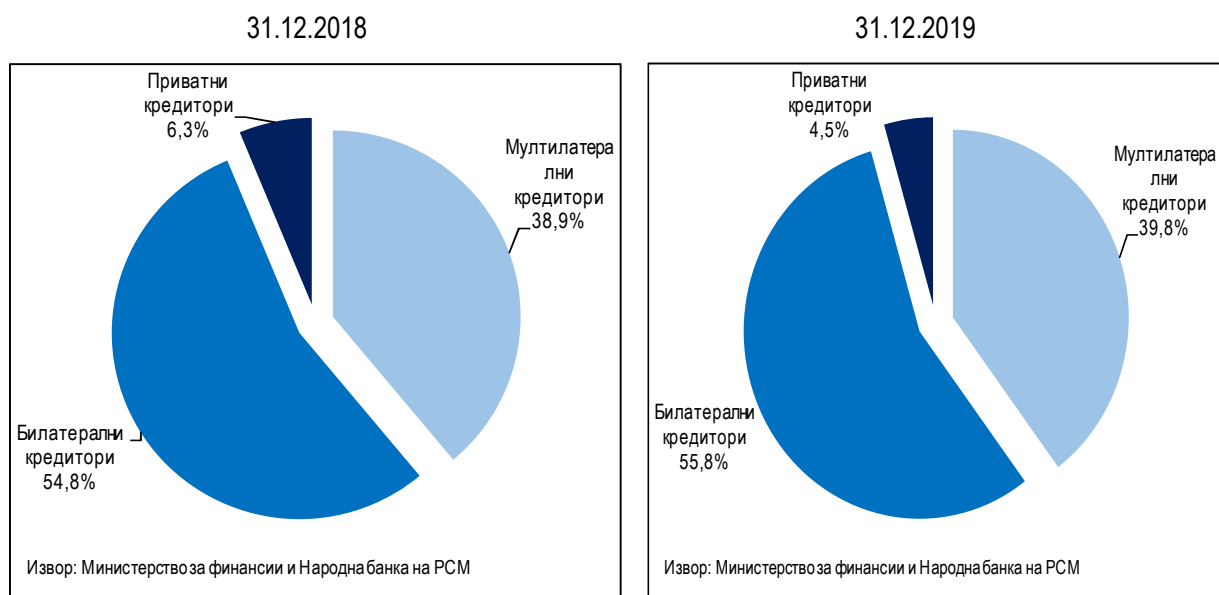

V.2 Гарантиран јавен долг

Графикон 28: Состојба на гарантиран јавен долг

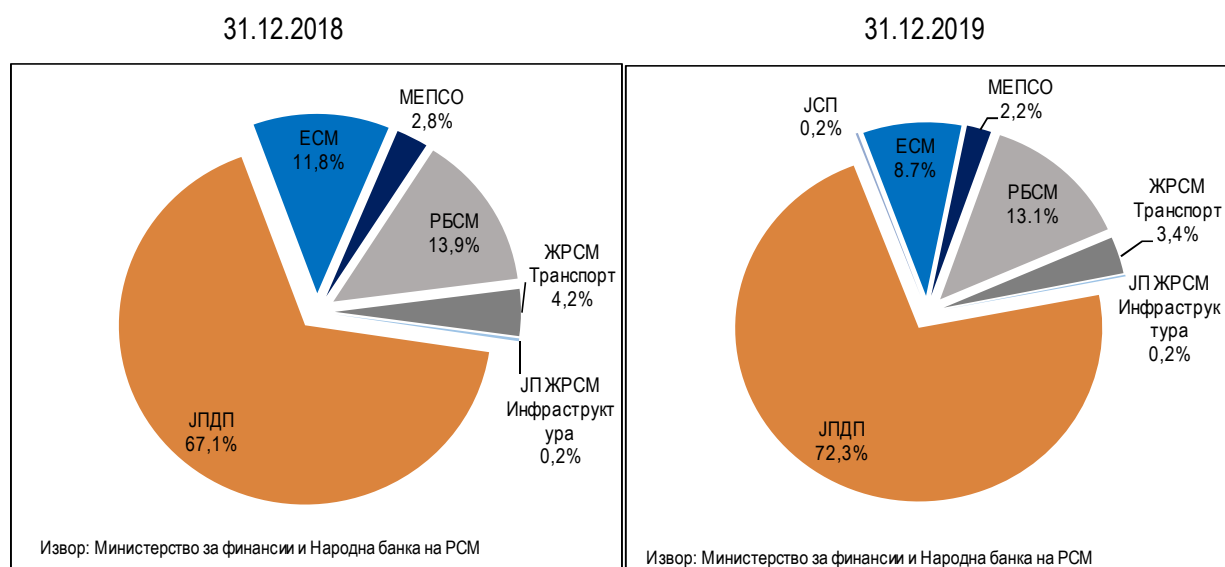

Графикон 29: Гарантиран јавен долг по кредитори

Графикон 30: Гарантиран јавен долг по должници

Табела 14: Гарантиран јавен долг по должници

	Структура на гарантиран јавен долг по должници 31.12.2018			Структура на гарантиран јавен долг по должници 31.12.2019		
	во милиони евра	процент од БДП	Процент од гарнтиран јавен долг	во милиони евра	процент од БДП	Процент од гарнтиран јавен долг
ЕСМ	101,4	0,9%	11,8%	81,7	0,7%	8,7%
МЕПСО	23,8	0,2%	2,8%	20,5	0,2%	2,2%
РБСМ	119,3	1,1%	13,9%	123,4	1,1%	13,1%
ЖРСМ Транспорт	36,1	0,3%	4,2%	32,2	0,3%	3,4%
ЈП ЖРСМ Инфраструктура	2,0	0,02%	0,2%	1,5	0,01%	0,2%
ЈПДП	575,2	5,4%	67,1%	681,0	6,0%	72,3%
ЈСП				2,0	0,02%	0,2%
Вкупно	857,7	8,0%	100,0%	942,2	8,3%	100,0%

Извор: Министерство за финансии и Народна банка на РСМ